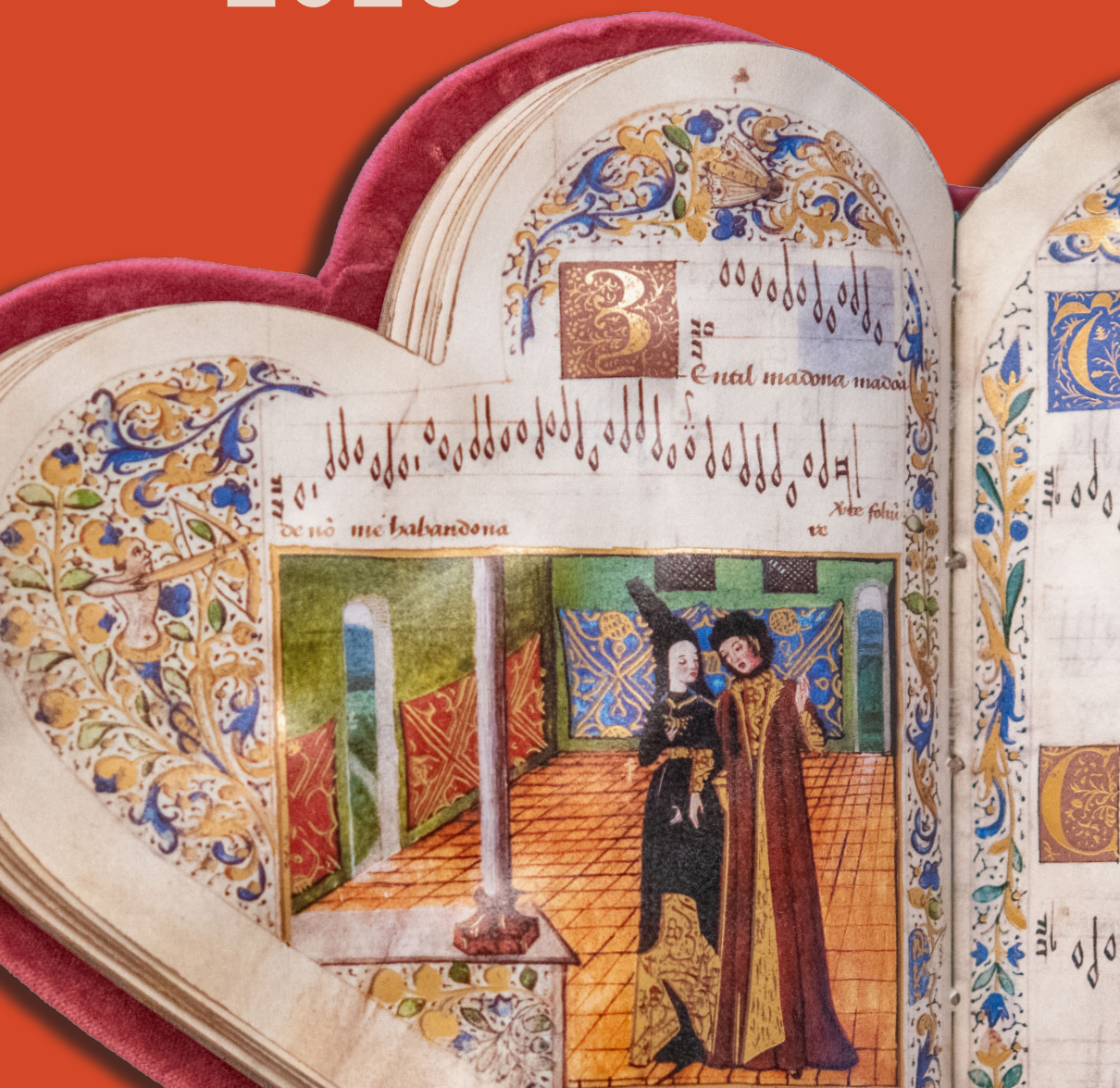

Passie van de Stemmen 2026

Passie van de Stemmen

*De Alamire Foundation staat
onder de Hoge Bescherming van
Hare Majesteit Koningin Mathilde van België*

	Woord vooraf	2
24/04	Stile Antico	5
26/04	Erfgoeddag	15
28/04	Utopia Ensemble	17
29/04	Phaedrus	29
30/04	Ensemble Leones	38
2/05	Huelgas Ensemble	48
	Partners	58
	Praktische informatie	59

Woord vooraf

Hoe ontsluit je een eeuwenoud muziekrepertoire dat, ondanks zijn intrinsieke rijkdom, voor het grote publiek nog al te vaak in de schaduw vertoeft? Hoe laat je het verleden vandaag op het podium resoneren op een manier die zowel onderzoeks- als gevoelsmatig zijn relevantie en beladenheid optimaal kan portretteren? Het is een vraagstuk dat aan het hart ligt van elke editie van *Passie van de Stemmen*, een artistiek brandpunt dat ons bewust doet reflecteren over hoe we het verhaal van het gregoriaans en de polyfonie een klinkend podium kunnen geven. De muziekgeschiedenis laat zich niet reduceren tot een canon van geïsoleerde hoofdrolspelers, ze vormt een eindeloos uitgespannen, dynamisch web van spilfiguren en gebeurtenissen die de totstandkoming van een bepaalde compositie faciliteerde. Elk werk bevindt zich aan het kruispunt van een veelheid aan historische lijnen. Voeg daarbij een kloof van zo'n 500 jaar aan verandering, heroriëntatie en verruiming van het muzikale speelveld en bijgevolg ook het oor: de moderne uitvoerder en programmator lijken voor een huzarenklus te staan in het vertalen én hertalen van dit muzikale erfgoed. Met in handen niet alleen een historisch artefact, maar een levende, ademende praxis.

Toch merken we steeds vaker dat luisteraars hun weg vinden naar niet alleen de gevestigde polyfone grootmeesters, maar ook minder bekende meerstemmige parels. Hier mochten we onlangs nog getuige van zijn tijdens de *Dag van de Polyfonie*: zeven uur lang brachten we tijdens een live-uitzending op Klara de polyfonie onder de vorm van onderzoek en klinkende valorisatie naar luisterend Vlaanderen. Een succesverhaal dat ontspringt uit de synthese van reflectie en uitvoering, waarin de waardevolle band met ons muzikale verleden uit de Lage Landen opnieuw nauw werd aangehaald. Dat ook steeds meer jonge ensembles en musici zich scholen in de oude muziek, maakt dat een hernieuwde belangstelling zich langzaam maar zeker laat gelden. Ook tijdens Erfgoeddag op zondag 26 april verwelkomen we daarom jong en oud tijdens twee presentatiemomenten waarbij onze instrumentencollectie wordt ingezet om de muzikale link te leggen naar het verleden.

Met de vijf concerten op het programma van deze festivaleditie gidsen we u doorheen een bloemlezing van de muziek die Europa eeuwenlang in haar greep hield. Missen, motetten, chansons en gregoriaanse gezangen laten u proeven van een klankenbad waarin tal van internationale topensembles een sonoor venster openen naar de middeleeuwen en renaissance. Ook de muzikale dragers van het repertoire, in manuscript en in druk, vormen meermaals het uitgangspunt van de concertprogramma's. Vaticaanse manuscripten die de internationale draagwijdte van het repertoire weerspiegelen, een uniek hartvormig liedboek – prachtig verlucht en gevuld met Franse en Italiaanse liederen – als belichaming van de verfijnde hoofse chansoncultuur, of de Bourgondische bibliotheek van Margaretha van Oostenrijk en haar vader Maximiliaan I die getuigt van een bijzondere verzamelen- en mecenaatstraditie. Leg daarnaast de drukken van Phalèse en Plantin die de muziekverspreiding in stroomversnelling brachten en de horizon verbreedden, en je krijgt een rijkgeschakeerd palet van de thematieken waar *Passie van de Stemmen* voor staat.

Religieus en profaan, van vocale tradities tot de rol van instrumenten in de historische uitvoeringspraktijk, reikend van het gregoriaans en de kern van de Franco-Vlaamse polyfonisten tot de heldere esthetiek van Giovanni Pierluigi da Palestrina aan het einde van de zestiende eeuw. Moge deze editie van *Passie van de Stemmen* u niet alleen raken, maar ook verrijken als luisteraar, als denker, en als deelgenoot van een muzikale erfenis die, ondanks haar ouderdom, niets aan zeggingskracht heeft verloren.

Graag dank ik onze partners 30CC, de Sint-Pieterskerk en de Abdij van Park voor de bijzonder goede samenwerking. De steun van KU Leuven, Stad Leuven en de Vlaamse Gemeenschap wordt eveneens uitermate gewaardeerd. En tot slot, dank aan alle medewerkers, vrijwilligers, bestuurders, vrienden van het Leuven Chansonnier Fonds, aan de gedreven musici, en aan u, ons gewaardeerde publiek.

Bart Demuyt
Algemeen directeur Alamire Foundation
Curator *Passie van de Stemmen*

24/04

Stile Antico

Sint-Pieterskerk, 20.30 u
Concert

De Prins van de Muziek
Palestrina in de Eeuwige Stad

De Prins van de Muziek

In de renaissance volgden smaak en mode elkaar meedogenloos en in sneltempo op. Zelfs de meest gerenommeerde componisten riskeerden om door de volgende generatie als oud nieuws te worden bestempeld. Palestrina vormt een van de opvallendste uitzonderingen op deze regel: een ster die na zijn dood helderder zou schijnen dan ooit tevoren. Hoe komt het dat hij, een volledige eeuw later, door de theoreticus Angelo Bernardi nog steeds werd gevierd als ‘de prins en vader van de muziek’, terwijl zelfs grote namen als Josquin en Lassus al lang uit het collectieve geheugen waren verdwenen?

Een van de redenen voor Palestrina’s blijvende aanzien was de legende van de *Missa Papae Marcelli*. In 1562, zo wil het verhaal, waren de afgevaardigden van het Concilie van Trente – waarbij de katholieke Kerk haar geloofsovertuigingen en praktijken heroriënteerde als reactie op de Reformatie – het zat dat componisten hun miszettingen componeerden op een basis van schunnige liederen, of heilige teksten verstikten onder een web van ingewikkelde texturen. Er zou zelfs sprake geweest zijn van een plan om polyfone kerkmuziek volledig af te schaffen. Volgens theoreticus en componist Agostino Agazzari (1607) was het de mis van Palestrina die hen ervan weerhield om het plan door te zetten, de sceptici overtuigde en complexe liturgische muziek van de vergetelheid redde. Dat het bewijs en de chronologie op zijn minst problematisch zijn, doet er nauwelijks toe: het nageslacht had Palestrina tot de redder van kerkmuziek uitgeroepen.

Palestrina’s postume reputatie werd verder gevoed door het idee dat zijn muziek de volmaakte belichaming was van de *stile antico*: een uitermate gebalanceerde, strikt gecontroleerde polyfone stijl, die bovenal zeer goed aan te leren was. Motetten als *Sicut cervus* en *Super flumina Babylonis* gelden als absolute schoolvoorbeelden. Bach, Beethoven, Schumann, Liszt en Bruckner: stuk voor stuk bestudeerden ze de muziek van Palestrina; de regels van het contrapunt die werden afgeleid van zijn stijl, worden ook vandaag nog onderricht. Tegelijkertijd hebben juist deze twee pijlers van Palestrina’s roem – zijn historisch belang en stilistische volmaaktheid – ertoe bijgedragen dat zijn muziek soms als afstandelijk of te academisch wordt ervaren. Met dit concertprogramma

wil Stile Antico de rijkdom van Palestrina’s oeuvre en de expressieve en emotionele reikwijdte van zijn muziek in de verf zetten.

Weinig componisten zijn zo onlosmakelijk met één stad verbonden als Palestrina met Rome. Afgezien van een korte periode als organist van de Sant’Agapito in zijn geboortestad Palestrina, bekleedde hij nooit een functie buiten de Eeuwige Stad. In 1551 werd hij op zesentwintigjarige leeftijd gevraagd om de Cappella Giulia in het Vaticaan te leiden. Vier jaar later werd hij kortstondig gepromoveerd tot de prestigieuze pauselijke Cappella Sistina, maar zijn prille huwelijk bleek onverenigbaar met de strenge celibaatsregels van de nieuwe paus Paulus IV. Nog datzelfde jaar moest hij vertrekken en aanvaardde hij de positie van *maestro di cappella* van de basiliek van Sint-Jan van Lateranen. In 1561 maakte hij dezelfde overstap naar de Santa Maria Maggiore, waar hij ooit als koorknaap had gezongen, om in 1571 uiteindelijk terug te keren naar de Cappella Giulia. In het Vaticaan zou Palestrina de muziek assimileren van vroegere leden van de pauselijke kapel, onder wie de vermaarde Josquin (die in Rome was tussen 1489 en 1494). Diens *Salve regina* werd nog in 1545 in een Vaticaanse manuscript gekopieerd. In dit werk weet Josquin een briljante synthese te creëren van technische finesse en retorische helderheid. Dezelfde collectie bevat een achtstemmig *Pater noster* van Jacques Arcadelt, die tot 1551 in Rome verbleef. Het dens contrapunt is kenmerkend voor de Vlaamse muziek uit de eerste helft van de zestiende eeuw en staat in scherp contrast met de heldere lijnen van *Tu es Petrus*, het feestelijke motet dat Palestrina kort na zijn terugkeer in pauselijke dienst componeerde ter ere van de patroonheilige van Rome.

Hoewel de strenge voorschriften van de Contrareformatie componisten aanvankelijk zullen hebben ontmoedigd, stimuleerden andere nieuwe stromingen het gebruik van muziek als evangelisch instrument. Religieuze devotie werd in de jaren 1570 steeds populairder. Palestrina componeerde muziek voor de vele broederschappen die werden opgericht als antwoord op figuren als Ignatius van Loyola en Filippo Neri. Palestrina’s motetten op het Hooglied, waarvan het vloeiende *Nigra sum* een prachtig voorbeeld is, waren ongetwijfeld gericht op het oproepen van een intense, devotievolle betrokkenheid bij de luisteraar. Tomás Luis de Victoria, die in deze perio-

de in Rome werkte en misschien zelfs een leerling van Palestrina was, is in zijn motet *Trahe me post te* uit 1587 evenzeer kleurrijk en expressief; ook dit werk put uit het Hooglied. Wat men ook moge geloven van het verhaal rond de *Missa Papae Marcelli*, het staat vast dat dit werk de muzikale idealen van de Contrareformatie exemplarisch belichaamt, niet in het minst in tekstrijke delen als het *Credo*. De verschillende stemmen zingen vaak gelijktijdig dezelfde woorden, met name aan het begin van zinnen, zodat de tekst ondanks de rijke zesstemmigheid van de miszetting, helder en verstaanbaar blijft. Alleen in het weelderige *Amen* laat Palestrina zich meeslepen door de klankrijkdom omwille van de rijkdom aan klank als dusdanig.

Het concertprogramma van Stile Antico bevat drie werken die de muziek zelf lijken te bezingen. Twee daarvan zijn van de hand van Palestrina: het uitbundige *Exultate Deo* en het meerkorige *Laudate Dominum in tympanis* voor drie koren van elk vier stemmen. Daartussen weerklinkt Lassus' weelderige motet *Musica Dei donum* dat in 1594 werd uitgegeven, het jaar waarin zowel Palestrina als Lassus stierven. De twee componisten ontmoetten elkaar vermoedelijk toen laatstgenoemde in de jaren 1550 werkzaam was in Rome; het glorieuze motet kan gelden als een passend muzikaal epitaaf voor de Italiaan. Palestrina's voorbeeld moet voor zijn opvolgers bijna verlammend hebben gewerkt. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zij er eerder voor kozen nieuwe wegen in te slaan dan zich te meten met een schijnbaar onbereikbaar ideaal. Felice Anerio, zijn opvolger als componist van het pauselijk koor, sluit in zijn *Christus factus est* voor Goede Vrijdag aan bij de fundamenteën van Palestrina's stijl, maar voegt daar een directere, uitgesproken expressiviteit aan toe. Stile Antico beantwoordt het werk met Gregorio Allegri's levendige, meerkorige paasmotet *Christus resurgens*. Allegri sloot zich in 1629 aan bij de pauselijke kapel en werd door zijn collega's gezien als een hoeder van de *stile antico*. Hij reviseerde zelfs enkele van Palestrina's hymnen.

Het concertprogramma besluit met *A Gift of Heaven*, een nieuw werk van Cheryl Frances-Hoad dat ons opnieuw terugvoert naar de *Missa Papae Marcelli*. De compositie zet Palestrina's eigen woorden op muziek, ontleend aan het voorwoord van de bundel uit 1572 waarin de mis werd gepubliceerd, en citeert bovendien muziek uit het *Gloria*.

24/04

Sint-Pieterskerk
20.30 u

Stile Antico

Helen Ashby sopraan
Kate Ashby sopraan
Rebecca Hickey sopraan
Emma Ashby alt
Cara Curran alt
Rosie Parker alt
Andrew Griffiths tenor
Jonathan Hanley tenor
Benedict Hymas tenor
James Arthur bas
Tom Lowen bas
Gareth Thomas bas

Stile Antico is uitgegroeid tot een van 's werelds meest succesvolle en innovatieve vocale ensembles. De twaalf musici werken zonder dirigent en begeesterden hun publiek reeds op vier continenten met frisse, levendige en ontroerende uitvoeringen van renaissancepolyfonie. Hun bestverkochte opnames zijn bekroond met onder meer de *Gramophone Award for Early Music*, *Diapason d'Or de l'année*, *Edison Klassiek Award* en *Preis der deutschen Schallplattenkritik*. De groep werd drie keer genomineerd voor een *Grammy* en trad live op tijdens de 60ste Grammy Awards in Madison Square Garden.

Stile Antico wordt geprezen om zijn expressieve toewijding en gevoelige en creatieve benadering van de tekst. Deze kwaliteiten zijn het resultaat van een collaboratieve werkwijze: de leden repeteren en treden op als kamer-musici, waarbij elke zanger een artistieke bijdrage levert aan het muzikale resultaat. Het ensemble staat daarnaast bekend om zijn boeiende programmering, die thematische verbanden tussen composities naar voren brengt om zo een nieuw licht te werpen op renaissancemuziek.

Na vele jaren in residentie te zijn geweest bij de Dartington International Summer School, geeft het ensemble cursussen aan de Music Summer School in Gresham en organiseert het regelmatig *Come and Sing*-dagen die voor iedereen toegankelijk zijn. Stile Antico werkt ook samen met jonge zangers op universiteiten en scholen en met de Rodolfus Foundation. Dankzij de steun van de Stile Antico Foundation kan het ensemble beurzen aanbieden aan getalenteerde jonge musici en een jaarlijkse cursus voor jeugdconsorten organiseren. Stile Antico is lid van de Réseau Européen de Musique Ancienne (REMA).

De Prins van de Muziek Palestrina in de Eeuwige Stad

Sicut cervus

Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-1594)

De pauselijke kapel

Salve regina

Josquin des Prez (c. 1450-1521)

Pater noster

Jacques Arcadelt (1507-1568)

Tu es Petrus

Giovanni Pierluigi da Palestrina

De Contrareformatie

Nigra sum sed formosa

Giovanni Pierluigi da Palestrina

Trahe me post te

Tomás Luis de Victoria (1548-1611)

Super flumina Babylonis

Giovanni Pierluigi da Palestrina

Missa Papae Marcelli - Credo

Giovanni Pierluigi da Palestrina

Lofzang voor muziek

Exultate Deo

Giovanni Pierluigi da Palestrina

Musica Dei donum

Orlandus Lassus (c. 1530-1594)

Laudate Dominum, à 12

Giovanni Pierluigi da Palestrina

Palestrina's rijke nalatenschap

Christus factus est

Felice Anerio (c. 1560-1614)

Christus resurgens

Gregorio Allegri (1582-1652)

A Gift of Heaven

Cheryl Frances-Hoad (°1980)

Sicut cervus

Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum
Ita desiderat anima mea ad te Deus

Salve regina

Salve regina mater misericordiae
Vita dulcedo et spes nostra salve
Ad te clamamus exsules filii Hevae
Ad te suspiramus gementes et flentes
In hac lacrimarum valle
Eia ergo advocata nostra
Illos tuos misericordes oculos ad nos converte
Et Iesum benedictum fructum ventris tui
Nobis post hoc exilium ostende
O clemens o pia o dulcis Virgo Maria

Pater noster

Pater noster qui es in caelis
Sanctificetur nomen tuum
Adveniat regnum tuum
Fiat voluntas tua
Sicut in caelo et in terra
Panem nostrum quotidianum da nobis hodie
Et dimitte nobis debita nostra
Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris
Et ne nos inducas in tentationem
Sed libera nos a malo

Tu es Petrus

Tu es Petrus
et super hanc petram
aedificabo Ecclesiam meam
et portae inferi
non praevalerunt adversus eam
et tibi dabo claves regni caelorum

Quodcumque ligaveris super terram
erit ligatum et in caelis
et quodcumque solveris super terram
erit solutum et in caelis
et tibi dabo claves regni caelorum

Nigra sum sed formosa

Nigra sum sed formosa
filia Ierusalem
sicut tabernacula Cedar
sicut pelles Salomonis
Nollite me considerare
quod fusca sim
quia decoloravit me sol
Filii matris meae pugnaverunt contra me
posuerunt me custodem in vineis

Trahe me post te

Trahe me post te virgo Maria
Curreremus in odorem unguentorum tuorum
Alleluia

Zoals een hert verlangt naar stromend water,
zo smacht mijn ziel naar u, God.

Wees gegroet, koningin, barmhartige moeder,
leven, vreugde en onze hoop, gegroet.
Tot u roepen wij, verbannen kinderen van Eva.
Vanuit dit tranendal richten wij
ons gesteun en geweun tot u.
Gij zijt onze voorspraak,
vestig dan uw barmhartige ogen op ons.
En toon ons Jezus, de gezegende vrucht van uw schoot,
na deze verbanning.
O genadige, o liefdevolle, o tedere Maagd Maria.

Onze Vader, die in de hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd.
Uw rijk kome.
Uw wil geschiede
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren.
En breng ons niet in beproeving,
maar verlos ons van het kwade.

Gij zijt Petrus
en op deze steenrots
zal ik mijn Kerk bouwen
en de poorten der hel
zullen haar niet overweldigen.
En ik zal u de sleutels geven van het Rijk der hemelen.

En wat gij zult binden op aarde,
zal ook in de hemel gebonden zijn,
en wat gij zult ontbinden op aarde,
zal ook ik de hemel ontbonden zijn.
En ik zal u de sleutels geven van het Rijk der hemelen.

Ik ben zwart, maar welgevormd,
dochter van Jeruzalem,
zo donker als de tenten van Cedar,
als het tentzeil van Salomon.
Maar beschouw me niet
als een zwarte, immers de zon
heeft mijn huid doen verkleuren.
Mijn broers waren hard voor mij;
ik moest van hen de wijngaard bewaken.

Trek me met u mee, Maagd Maria,
laat ons vluchten in de geur van uw parfum.
Alleluia.

Super flumina Babylonis

Super flumina Babylonis illic sedimus
Et flevimus dum recordaremur tui Sion
In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra

Missa Papae Marcelli - Credo

Credo in unum Deum
Patrem omnipotentem
factorem caeli et terre
visibilem omnium et invisibilem
Et in unum Dominum Iesum Christum
Filium Dei unigenitum
Et ex Patre natum ante omnia saecula
Deum de Deo
lumen de lumine
Deum verum de Deo vero
Genitum non factum
consubstantialem Patri
per quem omnia facta sunt
Qui propter nos homines
et propter nostram salutem descendit de caelis
Et incarnatus est de Spirito Sancto
ex Maria virgine et homo factus est
Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato passus
et sepultus est
Et resurrexit tertia die
secundum Scripturas
Et ascendit in caelum
sedet ad dexteram Patris
Et iterum venturus est cum gloria
iudicare vivos et mortuos
cuius regni non erit finis
Et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem
qui ex Patre Filioque procedit
Qui cum Patre et Filio simul adoratur
et conglorificatur
qui locutus est per Prophetas
Et in unam sanctam catholicam
et apostolicam Ecclesiam
Confiteor unum baptisma
in remissionem peccatorum
Et expecto resurrectionem mortuorum
Et vitam venturi saeculi
Amen

Exultate Deo

Exultate Deo adiutori nostro
Iubilate Deo Iacob
Sumite psalmum et date tympanum
psalterium iucundum cum cithara
Buccinate in neomenia tuba
insigni die solemnitatis vestrae

Musica Dei donum

Musica Dei donum optimi
trahit homines trahit deos
Musica truces mollit animos
tristesque mentes erigit
Musica vel ipsas arbores
et horridas movet feras
cunctisque solatia prestans

Aan de stromen van Babylon, daar zaten wij neer
en wij weenden toen wij dachten aan u, Sion.
Temidden daarvan hingen wij onze instrumenten aan de wilgen.

Ik geloof in één God,
de almachtige Vader,
schepper van hemel en aarde,
van al wat zichtbaar en onzichtbaar is.
En in één Heer Jezus Christus,
eniggeboren Zoon van God.
En voor alle tijden geboren uit de Vader.
God uit God,
licht uit licht,
ware God uit de ware God.
Geboren, niet geschapen,
één in wezen met de Vader,
door wie alles geschapen is.
Die omwille van ons, mensen,
en omwille van ons heil uit de hemel is neergedaald.
En Hij heeft het vlees aangenomen door de Heilige Geest
uit de maagd Maria, en is mens geworden.
Hij werd voor ons gekruisigd,
onder Pontius Pilatus heeft Hij geleden,
en is begraven.
En Hij is verrezen op de derde dag,
volgens de Schriften.
En Hij is opgevaren ten hemel,
zit aan de rechterhand van de Vader.
En Hij zal wederkomen in glorie,
om te oordelen levenden en doden,
aan Zijn rijk zal geen einde komen.
En ik geloof in de Heilige Geest, die Heer is en het leven geeft,
die voortkomt uit de Vader en de Zoon.
Die met de Vader en de Zoon tezamen wordt aanbeden,
en verheerlijkt,
die gesproken heeft door de Profeten.
En in één heilige katholieke
en apostolische Kerk.
Ik belijd één doopsel
tot vergiffenis van de zonden.
En ik verwacht de opstanding van de doden.
En het leven van het komend rijk.
Amen.

Jubelt voor God, onze helper.
Jubelt voor de God van Jacob.
Zing een lied, breng de tamboerijn,
het welluidend psalter met de citer.
Blaas op de ramshoorn bij de nieuwe maan,
op de gedenkwaardige dag van uw plechtigheid.

Muziek, het geschenk van de opperste God,
trekt mensen aan, trekt goden aan:
muziek verzacht de norske geesten
en verblijdt de droeve harten.
Muziek beroert zelfs bomen
en angstaanjagende beesten
en biedt troost aan iedereen.

Laudate Dominum

Laudate Dominum in tympanis
Cantate Domino in cymbalis
Modulamini illum psalmodium novum
Exsultate et invocate nomen eius
Quoniam magnus est Dominus
Et praeclarus in virtute sua
Dominus contereus bella
Dominus nomen est illi
Hymnum cantemus Domino Deo nostro

Christus factus est

Christus factus est pro nobis obediens
usque ad mortem mortem autem crucis
Propter quod et Deus exaltavit illum
et dedit illi nomen quod est super omne nomen

Christus resurgens

Christus resurgens ex mortuis
iam non moritur
mors illi ultra non dominabitur
Quod enim mortuus est peccato
mortuus est semel
quod autem vivit vivit Deo
Alleluia
Mortuus est enim propter delicta nostra
et resurrexit propter iustificationem nostram
Alleluia
Quod enim mortuus est peccato
mortuus est semel
quod autem vivit vivit Deo
Alleluia

A Gift of Heaven

To Philip of Austria, Catholic and Invincible King:
Since the pleasure afforded by the art of music
is a gift of heaven greater than all human teachings,
and since it is particularly valued by the Holy Scripture,
so it appears that this art can be properly exercised
upon divine subjects. I, therefore, who have been engaged
in this art for many years, not wholly unsuccessfully,
have considered it my task to bend all my knowledge
and industry to that which is the most divine of all things
– that is, to adorn the Mass in a new manner.
Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te.
Accept then, most mighty and God-fearing king,
these labours as testimony of my perpetual loyalty
toward your Majesty, magnanimous and noble king.
Farewell, ornament and bulwark of all who bear the name
of Christians.

*Tekst uit het voorwoord bij Palestrina's Missa Papae Marcelli,
vertaald door Lewis Lockwood*

Loof de Heer met tamboerijnen,
zing voor de Heer met cymbalen.
Laten we een nieuwe psalm voor hem zingen.
Verheug u, en roep zijn naam aan,
want groot is de Heer
en voortreffelijk in zijn deugden.
De Heer maakt een einde aan oorlogen;
zijn naam is de Heer.
Laten we een hymne zingen voor onze God.

Christus werd voor ons gehoorzaam
tot in de dood, zelfs de dood aan het kruis.
Daarom heeft God hem verheven
en hem een naam gegeven, die boven alle namen staat.

Christus die uit de doden is opgestaan,
zal niet meer sterven.
De dood zal niet meer over hem heersen.
Wat immers zijn dood betreft, is hij eenmaal voor de zonde
gestorven.
Wat echter zijn leven betreft, leeft hij voor God.
Alleluia.
Hij is immers gestorven omwille van onze zonden
en verreezen omwille van onze rechtvaardiging.
Alleluia.
Wat immers zijn dood betreft, is hij eenmaal voor de zonde
gestorven.
Wat echter zijn leven betreft, leeft hij voor God.
Alleluia.

Voor Filips van Oostenrijk, katholieke en onoverwinnelijke koning:
aangezien het genoeg dat de kunst van de muziek biedt
een geschenk van de hemel is, groter dan alle menselijke kennis,
en aangezien zij in het bijzonder door de Heilige Schrift wordt
gewaardeerd, blijkt dat deze kunst op passende wijze kan worden
beoefend ten dienste van goddelijke onderwerpen. Ik dan, die mij
reeds vele jaren met deze kunst bezighoud, niet geheel zonder succes,
heb het tot mijn taak gerekend al mijn kennis en ijver te richten op
datgene wat van alle dingen het meest goddelijk is
– namelijk de Mis op een nieuwe wijze op te luisteren.
Wij loven u, wij prijzen u, wij aanbidden u, wij verheerlijken u.
Aanvaard daarom, allermachtigste en God-vrezende koning,
dit werk als een getuigenis van mijn voortdurende trouw
jegens Uwe Majesteit, grootmoedige en nobele koning.
Vaarwel, sieraad en bolwerk van allen die de naam van christenen
dragen.

26/04

Erfgoeddag

Huis van de Polyfonie, 15.30 u en 16.30 u
Concert

‘HAHA Humor’

26/04

Huis van de Polyfonie
15.30 u en 16.30 u

Erfgoeddag

Op Erfgoeddag wordt het Huis van de Polyfonie even het toneel van een bijzonder klavierfeest. Onder het motto 'HAHA humor' neemt Marie Petit aan de hand van verschillende historische toetsinstrumenten uit de collectie van de Alamire Foundation het publiek mee in een spel vol knipogen, vermommingen en muzikale grapjes. Van het ragfijne gefluister van het klavecimbel tot de warme adem van het orgel en de intieme stem van het klavechord: telkens verschijnt er een bekend thema dat zich onmiddellijk begint te verkleden. Het trekt een pruik aan, wisselt van jas, probeert de wandel van een ander na te doen. In de variaties lijkt het soms alsof er een compleet nieuw personage het podium komt opgewandeld. Maar wie goed luistert, hoort het: achter elke vermomming zit nog steeds diezelfde melodische deugniet.

Zo wordt 'HAHA humor' meer dan een glimlach: een ontdekkingsreis door klank, tijd en identiteit. Want hoeveel kostuums een thema ook aantrekt, hoeveel maskers het ook past, uiteindelijk blijft het koppig zichzelf.

Inschrijven voor een van beide sessies kan via alamirefoundation.org/nl/outreach/erfgoeddag-2026/.

28/04

Utopia Ensemble

Abdij van Park, kerk, 20.30 u
Concert

Lux in Tenebris
Echo van de ziel in de renaissance

Lux in Tenebris

Echo van de ziel in de renaissance

Dit programma neemt u mee op een reis door de wereld van de renaissancepolyfonie. Centraal staan de componisten die worden geassocieerd met de zogenaamde Franco-Vlaamse traditie, musici opgeleid in de culturele omgeving van de Lage Landen. Toch vertelt dit repertoire geen verhaal van uniformiteit, of van één epicentrum en een reeks periferieën die zich passief laten beïnvloeden. Sommige van deze componisten reisden veelvuldig en lieten hun expertise in dialoog gaan met de tradities die zij ter plekke troffen. Anderen bleven dicht bij huis, maar stonden toch open voor de muzikale vernieuwingen die elders waren ontstaan. Utopia Ensemble schetst een portret van een levendige en onderling verbonden muziekcultuur die de dynamische uitwisselingen en de vele facetten van de renaissancepolyfonie weerspiegelt: kerkelijk en profaan, geworteld in lokale tradities maar met internationale uitstraling, intellectueel symbolisch en tevens direct expressief.

De eerste groep werken richt zich op de passie en de verrijzenis van Christus. Ze legt een van de meest fascinerende aspecten van de compositiekunst uit de renaissance bloot: het gebruik van muzikale intertekstualiteit. Dat wil zeggen: het creatieve hergebruik en de hercombinatie van bestaande melodieën en muzikale ideeën in nieuwe composities. Componisten verweefden melodieën die aan een specifieke liturgische context verbonden waren en creëerden met dit web van muzikale citaten zo een rijke symbolische gelaagdheid. In Pierre de la Rue's *Vexilla Regis / Passio Domini*, bijvoorbeeld, worden de melodie en tekst van de hymne *Vexilla Regis* gecombineerd met de repetitieve formule die wordt gebruikt bij de recitatie van de passie uit het Evangelie. Het resultaat is meer dan een technische oefening: het slaat een brug tussen de triomfantelijke beelden van *Vexilla Regis* en het verdriet van de passieverhalen in *Passio Domini*, verenigd in één enkele textuur die meerstemmig is in de sterkste betekenis van het woord.

Een vergelijkbare beweging vinden we in het *Kyrie* van la Rue's *Missa Pascale*, waarin de componist gebruikt maakt van de gregoriaanse melodieën voor de paaslitur-

gie. Door deze te citeren, verbindt la Rue zijn polyfonie – waarvan de tekst generiek is en doorheen het hele liturgische jaar gebruikt kon worden – expliciet met het paasfeest. Dergelijke verwijzingen zouden voor tijdgenoten direct herkenbaar zijn geweest, zowel voor musici als voor de clerus.

Intertekstueel spel baande zich ook een weg buiten de strikt liturgische context. In Josquin des Prez' *Victimae paschali laudes* klinken de melodieën van populaire wereldlijke liederen van Johannes Okeghem (*D'ung aultre amer*) en Hayne van Ghizeghem (*De tous biens plaine*) in de bovenstem, terwijl de andere stemmen het gregoriaanse paasgezag *Victimae paschali laudes* uitwerken. Voor het moderne oor lijkt deze mix van religieus en seculier misschien verrassend, maar in de renaissance beschouwden musici dergelijke combinaties niet als oneerbiedig. Ze maakten deel uit van een bredere allegorische cultuur waarin wereldse beelden spiritueel geïnterpreteerd konden worden.

Renaissancepolyfonie draait echter niet alleen om de symboliek van contrapunt en combinatorische kunst. Gaspar van Weerbeke's *Tenebrae factae sunt* biedt een indrukwekkend voorbeeld van de expressieve mogelijkheden van eenvoudige polyfone texturen. Weerbeke componeerde het werk waarschijnlijk tijdens zijn verblijf in Milaan, getuige de stilistische verwantschap met de lokale muziektraditie. Muzikale terughoudendheid wordt hier een krachtig expressief middel om de scène van de passie uit te beelden. Bij de dramatische woorden 'Deus, Deus meus' – de kreet van Christus aan het kruis – pauzeert de muziek met indrukwekkende fermates, zodat de geladenheid van het moment voelbaar wordt.

Dit concertprogramma herinnert ons eraan dat polyfonie niet beperkt bleef tot het Latijn. Met de opkomst van literatuur in de volkstaal werden verfijnde compositietechnieken ook toegepast op teksten in de toenmalige tongval. Het Franse chanson was meer dan een eeuw lang een van de belangrijkste genres op het internationale toneel, dankzij werken van grootmeesters als Okeghem en Josquin. Eén van de bekendste chansons dat traditioneel aan Josquin wordt toegeschreven, is het melancholische *Mille regretz*. De populariteit van dit chanson is in zekere mate te danken aan de eenvoudige en innemende melodie. Onderzoek heeft echter aangetoond dat de

toeschrijving aan Josquin waarschijnlijk onjuist is. De Antwerpse muziekuitgever en componist Tielman Susato beschouwde *Mille regretz* destijds als een authentiek werk van Josquin en besloot het te eren door een nieuw lied te componeren op basis van diens chanson: *Les miens aussi*. De tekst en muziek van *Les miens aussi* vormen een soort antwoord op *Mille regretz*, opnieuw uitgewerkt aan de hand van een web van muzikale citaten. De programmatie van beide composities – iets wat zelden in moderne concertzalen gebeurt – laat ons genieten van een klein dramatisch tafereel van afscheid en verlangen, een soort muzikaal theater *ante litteram* dat zangers, ook amateurs, destijds zeker wisten te waarderen.

Liederen in de volkstaal gingen echter niet altijd over wereldlijke liefde. Het beroemde chanson *Susanne un jour*, oorspronkelijk gecomponeerd door de Fransman Didier Lupi rond 1548, vertelt het Bijbelse verhaal van Susanna en de ouderlingen. Dit lied leidde tot een opmerkelijke reeks polyfone bewerkingen door verschillende componisten, waaronder Andreas Pevernage. Al deze werken gebruiken dezelfde melodie uit Lupi's oorspronkelijke compositie en getuigen opnieuw van de fascinatie voor het muzikale citatenspel. Musici en luisteraars genoten ongetwijfeld van het herkennen van de bekende melodie en de manier waarop elke componist ze in een nieuw jasje stak.

Hoewel het Franse chanson decennialang het belangrijkste genre in de volkstaal was binnen de artistieke polyfonie, ontkiemde er in de zestiende eeuw een nieuw genre dat die dominantie naar de kroon zou steken. Het madrigaal, dat zijn opmars maakte in Italië in de jaren 1530 door de confrontatie van lokale muzikale en literaire tradities met de polyfonie van Noord-Europese componisten, zou tegen het einde van de eeuw uitgroeien tot een van de meest invloedrijke internationale genres. Hoewel de ontwikkeling van het madrigaal nauw met Italië verbonden is, vond het ook weerklink bij componisten over de grenzen heen, zoals de eerder genoemde Pevernage. Niet alleen als componist maar ook als redacteur bij de Antwerpse uitgever Pierre Phalèse, speelde Pevernage een belangrijke rol in de geschiedenis van het genre door zijn medewerking bij het samenstellen van succesvolle madrigaalanthologieën.

Dankzij de distributienetwerken die Antwerpen bood, verspreidde het Italiaanse madrigaal zich wijd en zijd, van Centraal-Europa tot de Britse eilanden. Daar zou het ook de Engelse madrigaaltraditie gaan inspireren – een invloedrijk repertoire dat tot op heden populair blijft bij zowel professionele als amateurensembles.

De slotnoot van het programma weerklinkt in *Tibi laus, tibi gloria* van Severin Cornet, een componist die actief was in Mechelen en Antwerpen. Cornet's muziek wordt tegenwoordig zelden uitgevoerd, maar zijn werk bewijst dat de renaissancepolyfonie vol opmerkelijke stemmen zat; stemmen die hun plek naast die van de gevierde meesters verdienen.

Antonio Chemotti

28/04

Abdij van Park, kerk
20.30 u

Concertinleiding door Antonio Chemotti, Abdij van Park, kerk (19.45 u)

Utopia Ensemble

Michaela Riener mezzo
Bart Uyyn contratenor
Adriaan De Koster tenor
Lieven Termont bariton
Guillaume Oly bas

Utopia Ensemble is een oudmuziekensemble dat zich specialiseert in vocale polyfonie uit de zestiende eeuw. Het ensemble ontstond in 2015 en ontleent zijn naam aan het gelijknamige boek van Thomas More, die er in 1515 in Antwerpen – residentieplek van het ensemble – aan begon te schrijven. Utopia leeft volgens het uitgangspunt van het polyfone zingen: elke stem is gelijkwaardig. Dat weerspiegelt zich in de zoektocht naar een zuivere, rijke en homogene klank, maar ook in de werking van het ensemble: Utopia is een collectief zonder artistiek leider. Alle projecten worden onder de vijf leden van het ensemble besproken en beslist.

Het ensemble legt zich toe op het erfgoed van de zestiende-eeuwse Vlaamse vocale polyfonie en wil zowel in Vlaanderen als internationaal een lans breken voor dit repertoire. Dit muzikaal erfgoed werd in de voorbije decennia bestudeerd en ontsloten, zowel op wetenschappelijk-musicologisch als op artistiek vlak. Utopia werkt verder in deze traditie en blijft tezelfdertijd zoeken naar frisse manieren om dit unieke erfgoed verder te exploreren en te actualiseren.

Ook in zijn programma's streeft Utopia ernaar een uniek perspectief te bieden op die zestiende-eeuwse polyfonie, door zowel de muzikale schatten als hun actuele resonantie te belichten. Utopia heeft intussen vijf cd's op zijn palmares, met muziek van o.a. Morales, Susato en Pevernage. In 2025 verscheen hun nieuwste cd, *Requiem for an Emperor*, die werd bekroond met de *Diapason d'Or* en de *Preis der deutschen Schallplattenkritik*.

www.utopia-ensemble.be

Lux in Tenebris

Lux in Tenebris: van duisternis naar verrijzenis

Vexilla Regis / Passio Domini
Pierre de la Rue (c. 1452-1518)

Tenebrae factae sunt
Gaspar van Weerbeke (c. 1452-c. 1517)

Resurrexi et adhuc tecum sum
Gregoriaans

Missa Pascale - Kyrie
Pierre de la Rue

Victimae paschali laudes / D'ung aultre amer - De tous biens plaine
Josquin des Prez (c. 1450-1521)

Innerlijke schoonheid en mystiek verlangen

Quam pulchra es
Gregoriaans

Quam pulchra es amica mea
Jacquet de Mantua (1483-1559)

Tota pulchra es
Gregoriaans

Tota pulchra es
Nicolas Gombert (c. 1495-c. 1560)

Wereldlijke reflecties: liefde, melancholie en verlangen

O wrede fortune ghy
Tielman Susato (c.1510-c. 1570)

Een Venus schoon
Jacobus Clemens non Papa (c. 1510-c. 1555)

Susanne un jour
Andreas Pevernage (c. 1542-1591)

Je suis aymé de la plus belle
Thomas Crecquillon (c. 1505-1557)

Mille regretz
Josquin des Prez

Les miens aussi
Tielman Susato

Infinita beltà
Andreas Pevernage

Il dolce sonno
Andreas Pevernage

Perch'io veggio
Orlandus Lassus (c. 1530-1594)

Van aarde naar hemel: verstilling en transcendentie

Missa In illo tempore - Agnus Dei
Tielman Susato

In pace in idipsum
Gregoriaans

In pace / Que vous madame
Josquin des Prez

Tibi laus, tibi gloria
Séverin Cornet (c. 1520-1582)

Vexilla regis / Passio Domini

Vexilla regis prodeunt
Fulget crucis mysterium
Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo

Tenor
Passio Domini nostri Iesus Christi secundum Matthaëum
In illo tempore dixit Iesus discipulis suis
Tristis est anima mea usque ad mortem
Iesus autem clamans iterum voce magna emisit spiritum

Tenebrae factae sunt

Tenebrae factae sunt O bone Iesu
Dum te crucifixissent Iudei
Et circa horam nonam exclamasti voce magna
Deus Deus meus ut quid dereliquisti me
Et inclinato capite emisisti spiritum
Cum ergo accepisses acetum dixisti consumatum est

Resurrexi et adhuc tecum sum

Resurrexi et adhuc tecum sum Alleluia
Posuisti super me manum tuam Alleluia
Mirabilis facta est scientia tua Alleluia

Missa Pascale - Kyrie

Kyrie eleison
Christe eleison
Kyrie eleison

Victimae paschali laudes

Victimae paschali laudes immolent Christiani
Agnus redemit oves
Christus innocens Patri reconciliavit peccatores

Mors et vita duello conflixere mirando
Dux vitae mortuus regnat vivus

Dic nobis Maria quid vidisti in via
Sepulchrum Christi viventis et gloriam vidi resurgentis
Angelicos testes sudarium et vestes

Surrexit Christus spes mea praecedet vos in Galilaeam
Credendum est magis soli Mariae veraci quam
Judaeorum turbae fallaci

Scimus Christum surrexisse a mortuis vere
Tu nobis victor Rex miserere
Alleluia

Quam pulchra es

Quam pulchra es amica mea
Quam pulchra es et decora
Oculi tui columbarum
Alleluia

Quam pulchra es amica mea

Quam pulchra es amica mea
Et macula non est in te
Ideo dilexi te nimis

De koninklijke vaandels treden aan,
het mysterie van het kruis weerlicht,
de Schepper van het vlees wordt met zijn
lichaam opgehangen aan het dwarshout.

Passie van onze Heer Jezus Christus volgens Matteüs.
In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen:
Mijn ziel is ten dode bedroefd.
Voorts riep Jezus opnieuw met luide stem en gaf de geest.

De duisternis was ingevallen, o goede Jezus,
toen de Joden u kruisigden.
En omstreeks het negende uur riep u met luide stem:
"God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?"
Daarna boog u het hoofd en gaf de geest.
En nadat u de arijzen had aangenomen, sprak u: "Het is volbracht."

Ik ben verrezen, ik ben voorgoed bij u, Alleluia.
Uw beschermende hand hebt gij over mij gehouden, Alleluia.
Wonderbaar is de beschikking van uw wijsheid, Alleluia.

Heer, ontferm u over ons.
Christus, ontferm u over ons.
Heer, ontferm u over ons.

Laat de Christenen lofzangen offeren aan het paasslachtoffer.
Het Lam heeft de schapen verlost:
de onschuldige Christus heeft de zondaars verzoend met de Vader.

Dood en leven strijden in een wonderlijk tweegevecht:
de leider van het leven is gestorven, doch regeert hij als levende.

Vertel ons Maria, wat zag u op de weg?
Ik zag het graf van de levende Christus en de glorie van zijn
opstanding, met de engelen, de zweetdoek en de kleren als getuigen.

Christus, mijn hoop is verrezen: hij zal de zijnen voorgaan naar
Galilea. Meer geloof moet worden gegeven aan de betrouwbare
Maria alleen, dan aan de bedrieglijke menigte der Joden.

Wij weten dat Christus waarlijk uit de dood is verrezen:
Gij overwinnaar en koning, ontferm u over ons.
Alleluia.

Hoe mooi ben jij, mijn vriendin,
hoe mooi en gracieus ben je,
je ogen zijn als die van duiven.
Alleluia.

Hoe mooi ben jij, mijn vriendin,
en je bent zonder gebreken,
daarom heb ik je te veel liefgehad.

Tota pulchra es

Tota pulchra es amica mea
Et macula non est in te
Favus distillans labia tua
Mei et lac sub lingua tua
Odor unguentorum tuorum
Super omnia aromata
Iam enim hiems transiit
Imber abiit et recessit
Flores apparuerunt vineae
Florentes odorem dederunt
Et vox turturis audita
Est in terra nostra
Surge propera amica mea
veni de Libano
veni coronaberis

Tota pulchra es

Tota pulchra es amica mea
Et macula non est in te
Veni de Libano veni
Columba mea coronaberis

O wrede Fortune ghy

O wrede Fortune ghy doet my trueren nu
Daer ick eens die liefste plach te wesen
Die is van my geworden schu
Hou soud ick dys genesen
Ick meynde dat icks noyt en verdiende
Daer is een ander int herte gheresen
Dit bin ick daegelix aensinde
Hou soud ick dies genesen

Een Venus schoon

Een Venus schoon
Fraij van persoen
Doet mij mijn herte breken
Met groot ghequel
Duer haer opstel
Dijs mij mijn ooghen leken
Haer opsien claer
Doet mij voerwaer
In lijden swaer
Het is een paer ghebleken
Leven confuis
Tes mij een cruys
Dijs ick moet deerlijck sneven
Sij wilt mij beschamen
Sij bringt mij in blamen
Dijs ick moet druckelijck leven
Om datse mij wilt begheven

Susanne un jour

Susann' un iour d'amour sollicitée
Par deux viellards convoitans sa beauté
Fut en son coeur trist' et desconfortée
Voyant l'effort fait à sa chasteté
Elle leur dit si par desloyauté
De ce corps mien vous avez iouissance
C'est fait de moy si je fay resistance
Vous me ferez mourir en deshonneur
Mais l'ayme mieux perir en innocence
Que d'offenser par peché le Seigneur

Wonderschoon ben jij, mijn vriendin,
en er is geen gebrek in u.
Van honing druipen uw lippen,
honing en melk is er onder uw tong
de geur van je zalven
overtreft elk aroma.
Nu is de winter voorbijgegaan,
de regentijd voorgoed voorbij.
De bloemen in de wijngaard
zijn verschenen en geven hun zoete geur,
en de roep van de duif
is te horen in ons land.
Kom, haast u, mijn vriendin,
kom van de Libanon,
kom, om te worden gekroond.

Wonderschoon ben jij, mijn vriendin,
en je bent zonder gebreken,
kom van de Libanon,
mijn duifje, om te worden gekroond.

Susanna's liefde werd op een dag gezocht
door twee oude mannen, begerig naar haar schoonheid.
Ze was bedroefd in haar hart en ongemakkelijk
om hun aanslag op haar kuisheid.
Ze zei tegen hen: "Als je met je trouweloosheid
genoegen beleeft aan mijn lichaam,
dan is mijn leven voorbij! Als ik weerstand bied,
zul je me in schande laten sterven:
Maar ik zou liever omkomen in onschuld,
dan de Heer te mishagen door zonde."

Je suis aymé de la plus belle

Je suis aymé de la plus belle
Que soit vivant dessoubz les cieulx
Encontre tous faulx envieulx
Je la soustiendray estre telle

Mille regretz

Mille regretz de vous abandonner
Et d'eslonger vostre fache amoureuse
Jay si grand dueil et peine douloureuse
Quon me verra brief mes jours definir

Les miens aussi

Les miens regretz aussi brief verras decliner
Voiant au vray que fortune envieuse
De nostre amour veult estre curieuse
Par ung deppart le faire decliner

Infinita beltà

Infinita beltà ch'in voi risplende
Ogn'hor mi fa morire
Che viver senza voi e'l mio martire
Et qual pen'e maggior
Com' hogg'io sento
Se quella sola sete
Che col guard' il mio cor rubat'havete
Levatem'il dolore
O rendetem'il core

Il dolce sonno

Il dolce sonno mi promise pace
Ma l'amaro veggjar mi torn'in guerra
Il dolce sonno è ben stato falace
Ma l'amaro veggjar hoimé non erra

Se'l ver m'annoia e'l falso si mi piace
Non oda o veggia mai più ver in terra
Se'l dormir mi dà gaudio e'l veggjar guai
Poss'io dormir senza destarmi mai

Perch'io veggio

Perch'io veggio et mi spiacce
Che natural mia dote a me non vale
Ne mi fa degno d'un si caro sguardo
Sforzomi d'esser tale
Qual a l'alta speranza si con face
Et al fuoco gentil ond'io tutto ardo

S'al ben veloce et al contrario tardo
Dispregiator di quant'il mondo brama
Per solcito studio posso farmi
Potrebbe forse aitarmi
Nel benigno giuditio una tal fama

Certo il fin de miei pianti
Che non altronde il cor doglioso chiama
Vien da begli occhi al fin dolci tremanti
Ultima speme di cortesi amanti

Ik word bemind door de schoonste vrouw
die bestaat onder het hemelgewelf.
Tegen alle afgunstige valsaards in
zal ik volhouden dat zij dat is.

Duizendmaal spijt dat ik u moet verlaten
en uw geliefde gelaat moet achterlaten;
ik voel zoveel verdriet en smarten vol pijn
dat mijn leven wel snel ten einde zal zijn.

Ook mijn verdriet zal je binnenkort zien wegwijnen,
nu ik goed inzie dat Fortuna,
die jaloers is op onze liefde,
ze door een vertrek wil afzwakken.

De oneindige schoonheid die in jou straalt,
doet me sterven op elk moment.
Want leven zonder jou is een marteling voor mij;
en welke pijn is groter
dan wat ik vandaag voel.
Want jij alleen was het
die mijn hart stal met jouw blik.
Verlicht mijn pijn
of geef me mijn hart terug.

Zoete slaap beloofde me vrede,
maar een bittere aanblik brengt me terug naar de oorlog:
zoete slaap is inderdaad bedrieglijk geweest,
maar de waarheid is helaas anders.

Als de waarheid verveelt en de leugen mij zo behaagt,
laat me op aarde dan nooit meer de waarheid zien of horen.
En als slaap mij vreugde schenkt en waken alleen maar problemen,
laat me dan slapen zonder ooit nog wakker te worden.

Met spijt stel ik vast
dat mijn natuurlijke aard me bij jou niets oplevert en
me evenmin waardig maakt een kostbare blik van jou te ontvangen.
Daarom doe ik mijn best zo iemand te worden
als past bij mijn hooggespannen verwachting
en bij het nobele vuur dat in mij laait.

Als ik dan, naarstig bij het goede en terughoudend bij het kwade,
door volhardende aandacht versmader kan worden
van al het wereldse streven,
dan zou de daarbij horende reputatie
me wellicht helpen bij het verwerven van jouw gunstig oordeel.

Vaststaat dat het einde van mijn klagen,
dat geen ander dan jouw kwellend hart aanroep,
alleen kan komen van het uiteindelijk lieflijk trillen van jouw ogen,
hoogste hoop van hoofse geliefden.

Missa In illo tempore - Agnus Dei

Agnus Dei qui tollis peccata mundi
miserere nobis
Agnus Dei qui tollis peccata mundi
miserere nobis
Agnus Dei qui tollis peccata mundi
dona nobis pacem

In pace in idipsum

In pace in idipsum dormiam et requiescam
Si dederò somnium oculis meis

In pace / Que vous madame

Que vous ma dame je le jure
N'est ne sera de moy servie
Et tant qu'aura vostre serf vie
Garde n'avez qu'il se parjure

Une fois a vous me donnay
Et de recef certes my donne

Oncquez riens mieulx je n'ordonnay
Se vostre grace à moy s'adonne

Grande me soit dicte l'injure
S'aulture a ma franchise asservie
Et mort vueil avoir desservie
Se nulle dame conjure

Tenor

In pace in idipsum dormiam et requiescam
Si dederò sompnum oculis meis

Tibi laus, tibi gloria

Tibi laus tibi gloria tibi gratiarum actio
in saecula sempiterna
o beata Trinitas

Et benedictum nomen gloriae tuae sanctum
et laudabile et super exaltatum
in saecula sempiterna
o beata Trinitas

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm u over ons!
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm u over ons!
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef ons de vrede!

Ik zal voorwaar in vrede slapen en rusten,
als ik mijn ogen overgeef aan een droom.

Dame mijn, ik zweer dat ik niemand
zo zal dienen als ik u dien,
en dat zolang uw dienaar leeft
hij zijn belofte niet zal breken.

Een keer gaf ik mij aan u,
en doe dat telkens opnieuw.

Ik kan niets mooiers wensen
dan dat u mij uw zegen geeft.

Mijn straf zou groot zijn
als een ander mijn recht opeist.
Het liefst zou ik sterven
als een andere dame me verovert.

Ik zal voorwaar in vrede slapen en rusten,
als ik mijn ogen overgeef aan een droom.

Aan u alle lof en glorie, u danken wij,
voor eeuwig en altijd,
o gezegende Drie-eenheid.

Gezegend is de heilige naam van uw heerlijkheid,
lofwaardig en verheven,
voor eeuwig en altijd,
o gezegende Drie-eenheid.

29/04

Phaedrus

Abdij van Park, kerk, 20.30 u
Concert

Le Diamant et La Marguerite

Le Diamant et la Marguerite

In dit concertprogramma verkent Phaedrus de vroege geschiedenis van de renaissance-traverso aan de hand van manuscripten die gelinkt zijn aan twee van de meest invloedrijke mecenasen van de late vijftiende en vroege zestiende eeuw: Margaretha van Oostenrijk en haar vader, Maximiliaan I, keizer van het Heilige Roomse Rijk.

Margaretha werd in 1507 tot regentes van de Lage Landen aangesteld en bouwde in haar paleis te Mechelen een illustere bibliotheek uit. Haar collectie werd omschreven als een ‘rijk gestoffeerde bibliotheek voor vrouwen’ en omhelsde enkele van de belangrijkste muzikale, literaire en artistieke werken van haar tijd. De verzameling weerspiegelt haar rol als een publiek en invloedrijk figuur, maar getuigt tevens van haar diep persoonlijke devotie. Als een van de eerste vrouwen die haar eigen politieke imago krachtig vormgaf, wist Margaretha een evenwicht te vinden tussen rechtvaardigheid en barmhartigheid, diplomatie en introspectie.

Het concert put inspiratie uit een mysterieus boek dat in de inventaris van Mechelen wordt vermeld: de verloren gegane verhandeling *Traité du Diamant et de la Marguerite* van Jacques de Marchepallu, mogelijk een geschenk van Maximiliaan aan zijn dochter. Hoewel de inhoud van de bron vandaag onbekend is, lijkt de symbolische combinatie van de diamant en het madeliefje te staan voor kracht en tederheid, schittering en kwetsbaarheid. Deze contrasterende elementen vormen de leidraad voor dit programma, als allegorieën voor de Bourgondische chansons in de collecties van Margaretha en Maximiliaan, de instrumentale consortmuziek die bewaard is gebleven in de Habsburgse Codex Leopold en de fragmenten van Linz, en de beklivende elegantie van het weelderige *basse danse*-manuscript.

Maximiliaans autobiografische werken als *Freydal* en *Triumphzug* onthullen een hoofse cultuur waarin de traverso als sociaal instrument én als politiek symbool fungeerde, en tevens een brug sloeg tussen de Bourgondische en Habsburgse tradities. In de decennia rond 1500 evolueerde de fluit van een instrument dat geassocieerd werd met Zwitserse huurlingen tot een geliefd instrument voor dansbegeleiding en uiteindelijk tot een intiem consortin-

strument dat centraal stond in polyfone uitvoeringen. De houtsnede van *Triumphzug* toont talrijke instrumentale ensembles, waaronder enkele van de vroegste afbeeldingen van twee en drie fluitisten die samen musiceren – een voorbode van de betrokkenheid van de traverso bij het consortrepertoire dat later in de eeuw tot bloei kwam. In Augsburg vermelden de stadsrekeningen uit 1506 en 1514 betalingen aan fluit- en trommelspelers. Twee fluitisten, Anthony Dornstetter en Anndres Wellner, waren in 1500 in dienst van Maximiliaan. Een vroeg-zestiende-eeuwse gravure van Andrea Previtali toont drie fluitisten die uit stemboekjes spelen, wat wijst op het gebruik van bij elkaar passende instrumentengroepen voor polyfonie.

Verder getuigen ook enkele drukken van de groeiende rol die de traverso zou gaan spelen. Tussen 1515 en 1519 publiceerde Arnt von Aich in Keulen stemboeken met drie- en vierstemmige vocale muziek voor traverso. In de archieven van Augsburg uit 1540 wordt zelfs melding gemaakt van een vermiste kist met drie tenorfluiten en een basfluit. Ook het Bourgondische hof omarmde het instrument. In 1504 werden ‘certaines joueurs de flutes alemans’ vermeld aan het hof van Filips de Schone. In Mechelen vermelden stadsinventarissen tussen 1502 en 1534 aankopen en onderhoud van fluitkoffers, waaronder een die werd aangeschaft door de vermaarde kopiist Petrus Alamire. Iconografie, archiefdocumenten en gedrukte bronnen plaatsen de traverso dus in het hart van het hofleven rond 1500.

Het concertprogramma opent met de tenor *La margarite*, overgeleverd in het unieke *basse danse*-manuscript van Margaretha van Oostenrijk, iconisch vanwege zijn gouden en zilveren notatie op zwart perkament. De statige *basses danses*, gekenmerkt door glijdende, haast zwevende passen, belichaamden aristocratische verfijning. ‘La margarite’, een madeliefje, was een van Margaretha’s persoonlijke emblemen. Voor deze uitvoering creëerde Mara Winter een polyfone zetting bovenop de originele isometrische tenor in de stijl van zestiende-eeuwse dansmodellen. Josquins *Plus nulz regretz*, dat dan weer werd overgeleverd in het Augsburger Liederbuch, toont de vloeiende uitwisseling van kleur en articulatie tussen stem en fluiten – een benadering die het principe van ‘instrumentale vocaliteit’ weerspiegelt dat de traversoconsortpraktijk gedurende de hele eeuw vormgaf. Deze werken worden aangevuld met drie- en vierstemmige bewerkingen van de

beroemde tenor *La Spagna* en een zeldzame Habsburgse versie van *Le petit Rouen* (Hofftantz en Trippl), overgeleverd in stemboeken uit München. De suite op *D'ung aultre amer* bevat voorbeelden van de *res facta*-techniek, waarbij een reeds bestaand monofoon chanson aanleiding geeft tot nieuw gecomponeerde contrapuntische bewerkingen. De hier uitgevoerde versies zijn afkomstig uit Bourgondische bronnen, waaronder het Leuven Chansonnier en stemboeken van Petrus Alamire, die via Augsburg van Mechelen naar Wenen reisden. De Pavane, Tantz en Trippl zijn ontleend aan diezelfde Münchense collectie.

Pierre Fontaines chanson *Sans faire de vous departie* inspireerde een monofone *basse danse*-tenor, opgetekend in het dansboekje van Margaretha. Het gracieuze karakter krijgt vorm in een driestemmige bewerking. *Quand je fus prins au pavillon* uit het Leuven Chansonnier en verdere Münchense dansen volgen in een levendige dialoog met Fontaines zoete stijl. *Entre je suis en grant pensée* laat zich oorspronkelijk lezen vanuit het vrouwelijk perspectief. Latere bronnen verschuiven naar een mannelijke verteller, maar Phaedrus keert terug naar de versie die bewaard is gebleven in het chansonnier van Margaretha van Oostenrijk, ter ere van het mogelijke vrouwelijke auteurschap. Johannes Prioris' *Par vous je suis* creëert een spiraalvormige fantasia op hetzelfde chanson. *Pour ung jamais*, mogelijk geschreven door Margaretha zelf en op muziek gezet door Pierre de la Rue, is ook bewaard gebleven als *Fraw Margretsen* in de Pernner Codex.

De laatste reeks ontvouwt zich met *La plus dolente* uit het Leuven Chansonnier, waarvan het snelle duet in hoge stemmen leidt naar *La danse de Cleves*. Het arrangement is een eerbetoon aan zowel eerdere tweestemmige *basse danse*-modellen als aan de vierstemmige dansbewerkingen die in 1547 door Pierre Attaingnant werden gedrukt. In Pierre de la Rue's *Autant en emporte le vent* weerklinkt een reflectie op de vergankelijkheid van de liefde. Margaretha's persoonlijke motto FORTUNE – INFORTUNE – FORT UNE kan worden gelezen als een erkenning van de tegenslagen die zij heeft ondergaan, als een verklaring van veerkracht: fortuin herwonnen door kracht en toewijding. In deze geest geeft *Le Diamant et la Marguerite* het laatste woord aan haar blijvende, veelzijdige schittering.

Mara Winter

29/04

Abdij van Park, kerk
20.30 u

Concertinleiding door Stratton Bull, Abdij van Park, kerk (19.45 u)

Phaedrus

Miriam Trevisan zang
Massimiliano Dragoni slagwerk
Bor Zuljan luit
Luis Martinez Pueyo traverso
Liane Sadler traverso
Charlotte Schneider traverso
Mara Winter traverso,
artistieke leiding

Phaedrus belichaamt het renaissance-traversoconsort als een levend artistiek palet door de historische uitvoeringspraktijk te combineren met experimenteel esthetisch onderzoek. Het ensemble deelt wat hen inspireert met het publiek tijdens concerten en meeslepende luisterervaringen.

De musici van Phaedrus komen uit alle hoeken van de wereld, waardoor elke uitvoerder de kans krijgt om zijn of haar unieke en onderscheidende perspectief toe te passen op de interpretatie van de muziek die ze samen creëren. Phaedrus speelt op instrumenten gemaakt door de bouwer Giovanni Tardino, naar het voorbeeld van het originele traversoconsort dat bewaard is gebleven in de Accademia Filarmonica in Verona.

De naam van het ensemble is geïnspireerd op de humanistische filosofie en retorische praktijken die de muziek in de zestiende en zeventiende eeuw haar onderscheidende karakter gaven. Zo verwijst 'Phaedrus' naar de tekst van Plato waarin Socrates beweerde dat de kunst van de retorie voortkwam uit waanzin, goddelijke inspiratie en bovenal liefde.

www.ensemblephaedrus.com

In het kader van het Strategisch Basisonderzoeksproject *New Perspectives on Medieval and Renaissance Courtly Song*, gefinancierd door FWO.

Le Diamant et La Marguerite

La margarite, *arr. Mara Winter*

Anoniem

Plus nulz regretz

Josquin des Prez (c. 1450-1521)

Missa La bassadanza - Agnus Dei

Heinrich Isaac (c. 1450-1517)

La Spagna

Anoniem

Hofftantz (Le petit Rouen) en Trippl

Anoniem

*

D'un aultre amer

Johannes Okeghem (c.1420-1497)

D'un autre amer - Cela sans plus

Jean Le Brung (fl. vroege 16de eeuw)

Pavane, Tantz en Trippl

Anoniem

*

Sans faire de vous departie

Pierre Fontaine (c. 1380-c. 1450)

Sans faire de vous departie, *arr. Mara Winter*

Anoniem

Quand je fus prins au pavillon

Anoniem

Pavane en Polnischer Tanz

Anoniem

*

Entre je suis en grant pensee

Josquin des Prez

Par vous je suis

Johannes Prioris (fl. 1485-1512)

Marchons le dureau, *arr. Mara Winter*

Anoniem

Fama malum

Josquin des Prez

*

N° 42 (tekstloos, Leopold Codex)

Jo. de Salice

Pour ung jamais / Fraw Margretsen Lied

Pierre de la Rue (c. 1452-1518) / Margaretha van Oostenrijk (1480-1530)

Le serviteur

Heinrich Isaac

Le serviteur

Anoniem

*

N° 34 (tekstloos, Leopold Codex)

Anoniem

La plus dolente

Anoniem

La danse de Cleves, *arr. Mara Winter*

Anoniem

Autant en emporte le vent

Pierre de la Rue

Plus nulz regretz

Plus nulz regretz grandz moiens et menuz
De joye nulz ne soient dictz ne escriptz
Or est venu le bontemps Saturnus
Ou peu congneuz furent plainctez et crys

Longtemps avons eu malheurs infinis
Batus pugnis et faitcz povres meigrés
Mais maintenant d'espoir sommes garnis
Jointcz et unis n'ayons plus nulz regretz

D'un aultre amer

D'un aultre amer mon cueur s'abesseroit
Il ne fault ia penser que ie l'estranger
La mort par Dieu avant me desferoit
Qu'en mon vivant racointasse ung estrange
Ne cuide nul qu'a cela je me range
Ma loyaulté trop fort se defferoit

Quand je fus prins au pavillon

Quant ie fus prins au pavillon
De ma dame tresgente et belle
Ie me brulle a la chandelle
Ainsi que fait le papillon

Je rougy comme vermeillon
Aussi flambant que vne estincelle

Quant je fus prins...

Si jousse este esmerillon
Ou que jousse eu aussi bon elle
Je meusse bien garde de celle
Qui me bailla de lesguillon

Quant je fus prins...

Entre je suis en grant pensee

Entre je suis en grant pensee
pour faire nouvel amy
Dont je seray couroussee
et auray le cueur mary

Je croy que nest point par luy
our faire ma destinee
Jesseray aultre que luy
je le mettrai en oubli

Fama malum

Fama malum qua non aliud velocius ullum
mobilitate viget viresque adquirir eundo
parva metu primo mox sese attollit in auras
ingrediturque solo et caput inter nubila condit

Pour ung jamais / Fraw Margretsen Lied

Pour ung jamais ung regret me demeure
Qui sans cesser nuyt et jour a toute'heure
Tant me tourmente que bien vouldroy morir
Car ma vie'est fors seulement languir
Parquoy faultdra en la fin que je meure

Geen enkele smart meer, groot, matig of klein,
niets van vreugde wordt nog verteld of geschreven.
Nu komt de goede tijd Saturnus
toen weinig geklaag en geschreeuw gekend was.

Geruime tijd hebben alle oneindige ongelukken
ons geslagen, gestraft en arm en mager gemaakt.
Maar nu zijn we vervuld met hoop;
tezamen verenigd kennen we geen smart meer.

Door een ander lief te hebben, zou mijn hart zich verlagen.
Het is ondenkbaar dat ik hem zou afwijzen.
De dood, bij God, zou me nog eerder treffen
dan dat ik mij bij leven met een vreemde zou inlaten.
Laat niemand denken dat ik mij daartoe zou verwaardigen.
Dit zou al te zeer ten koste gaan van mijn loyaliteit.

Toen ik gevangenzat in het paviljoen
van mijn alleredelste en schone vrouwe,
brandde ik mij aan de kaars,
zoals een mot.

Ik kleurde vermiljoenrood,
gloeiend als een vonk,

toen ik gevangenzat...

Als ik een steenvalk was geweest
of even sterke vleugels had,
dan had ik me kunnen beschermen tegen haar
die mij met haar pijlpunt stak.

Toen ik gevangenzat...

Ik ben aan het overwegen
een nieuwe vriend te nemen
en die zal mij verdriet geven
en het hart zal onrust krijgen.

Ik geloof dat het zeker niet aan hem is
om mijn leven te bepalen.
Ik zal een ander gaan uitproberen
en hem zal ik vergeten.

Geen enkel kwaad verspreidt zich sneller dan een gerucht:
het put kracht uit zijn deining, aanvankelijk uit beduchtheid nog
onbeduidend, maar spoedig door de luchtstroom meegevoerd
ten hemel, op zijn eentje voortschrijdend, de bron ervan ergens
verborgen tussen de wolken.

Voor eeuwig en altijd zal ik droefenis kennen
onophoudelijk, dag en nacht, op elk moment,
zo kwelt het mij dat ik best zou willen sterven,
want mijn leven bestaat slechts uit uitzichtloos lijden
en daardoor zal ik uiteindelijk ook moeten sterven.

D'en eschapper l'atente n'est pas sceure
Car mon las cueur en tristesse labeure
Tant que ne puis celle douleur souffrir
Et sy m'est force devant gens me couvrir
Parquoy faultdra en la fin que je meure

De mes fortunes pensoie estre au descure
Quant ce regret maudit ou je demeure
Me couru sus pour me faire morir
Delaissee fuz, seule, sans nul plaisir
Parquoy faultdra a la fin que je meure

Le serviteur

Le serviteur hault guerdonne
Assouvy et bien fortune
Lelite des heureux de France
Me trouve par la pourveance
Dung tout seul mot bien ordonne

Il me semble au prime estre ne
Car apres dueil desordonne
Suis fait par nouvelle alliance
Le serviteur hault guerdonne
Assouvy et bien fortune

Jestoye lomme habandonne
Et le dolent infortune
Lors que vostre begnivolance
Voult confermer mon esperance
Quant ce beau mot me fut donne

Le serviteur hault guerdonne...

La plus dolente

La plus dolente qui soit nee
Et aussi la plus fortunee
Je suis sans auoir point de joye
Pour quoy sur ma foy ie vouldroye
Que la mort me fust tost donnee

De touz lieux suis habandonnee
Car fortune ma destinee
Destre tousiours ou que ie soye

La plus dolente...

Ma doleur est deshordonnee
Et suis en tel point atournee
Quesioir ne me pourroye
Et si nay bien qui me resioye
Par quoy doy bien estre nommee

La plus dolente...

Autant en emporte le vent

Autant en emporte le vent
Qu'il n'a qu'ung baisier seulement
Combien qu'il soit donne de bouche
Se le cueur ne donne la touche
Et y met son consentement

Het is niet zo zeker dat ik er aan zal ontsnappen,
want mijn arme trieste hart ijvert zo hard
dat ik zulke pijn niet kan verdragen,
en zelfs als mij nog genoeg kracht rest om mij voor de mensen
in te dekken, zal ik uiteindelijk moeten sterven.

Ik dacht dat ik boven mijn lot stond,
totdat deze vervloekte droefheid mij overviel
om me te doen sterven.
Ik werd achtergelaten, alleen, zonder enige vreugde,
en daardoor zal ik uiteindelijk moeten sterven.

De rijkelijk beloonde dienaar,
ruim voldaan en heel fortuinlijk,
de elite van de gelukkigen van Frankrijk
ben ik geworden door het toekennen
van een enkel goed geplaatst woord.

Ik lijk wel als eerste uitverkoren,
want na een overdreven rouw,
ben ik geworden door dit nieuw contract
de rijkelijk beloonde dienaar,
ruim voldaan en heel gelukkig.

Ik was de verlaten man,
droevig en onfortuinlijk,
en nu zal uw welwillendheid
mijn hoop willen bekrachtigen,
wanneer die mooie naam mij gegeven werd.

De rijkelijk beloonde dienaar...

De meest gekwelde vrouw ooit geboren
en ook de minst fortuinlijke
ben ik die geen vreugde ken.
Daarom zou ik, op mijn woord, willen
dat de dood mij snel ten deel valt.

Overal ben ik in de steek gelaten,
vermits het Lot mij heeft voorbestemd
om altijd te zijn waar ik ook ben

de meest gekwelde...

Mijn pijn is onbegrensd
en ik ben op het punt gekomen
dat ik niet in staat ben blijdschap te voelen;
en vermits niets mij vreugde kan schenken,
kan ik terecht worden genoemd

de meest gekwelde...

Zoveel blaast de wind weg
dat hij slechts één kus overhoudt,
hoeveel de mond er ook moge geven,
als het hart niet geraakt wordt
en zijn toestemming niet geeft.

30/04

Ensemble Leones

Abdij van Park, kerk, 20.30 u
Concert

Straight from the Heart

Straight from the Heart

Het Chansonnier Cordiforme

Dit hartvormige liedboek werd waarschijnlijk rond 1475 vervaardigd voor de priester Jean de Montchenu. De stijl van de verluchting in het manuscript verwijst naar de kringen rond het hof van Savoye – een omgeving waar ook de Montchenu, als *mignon* van de bisschop van Genève, toe behoorde in de jaren 1470. Vanaf 1460 was hij pauselijk protonotaris aan het Vaticaan en in 1477 werd hij benoemd tot bisschop van Agen. Deze promotie blijkt ook uit het wapenschild dat het handschrift op een van de eerste bladzijden draagt.

De Montchenu kan gerust een schurk genoemd worden. Zo beschreef een contemporaine kroniekschrijver hem als ‘een bijzonder verraderlijk individu met beschamend gedrag: onkuis, verfoeilijk, losbandig en vol van alle ondeugden’ (*vir sceleratissimus, et inter omnes turpissimus, invecundus, detestabilis, dissolutus, et omnium vitiorum plenus*). Deze eigenschappen werden ook elders bevestigd; tijdens zijn ambtsperiode als bisschop van Viviers spande hij een aantal scandaleuze rechtzaken aan die voornamelijk leken ingegeven door pure hebzucht. Op een gegeven moment werd hij zelfs geëxcommuniceerd. Het staat echter buiten kijf dat de Montchenu een uitmuntende smaak had als het op muziek aankomt.

Weinig muziekmanuscripten zijn zo mooi als het Chansonnier Cordiforme. Niet zozeer dankzij de prachtige decoraties die de pagina’s sieren – deze nemen immers af naarmate het liedboekje vordert: alsof het onder tijdsdruk tot stand kwam, met een strakke deadline voor ogen. De verluchtingen zouden immers als laatste worden aangebracht. Wat in het bijzonder in het oog springt, is de uitzonderlijke kwaliteit van het perkament en de manier waarop de notenbalken, muziek en tekst werden gekopieerd.

Maar het meest verbluffende kenmerk is zonder enige twijfel de hartvorm van het liedboek. Voor zover bekend, is dit het enige in zijn soort. Wel zijn er enkele bronnen bewaard gebleven in de vorm van een teentje knoflook die, wanneer geopend, een hart vormen. Ook zijn er twee vijftiende-eeuwse schilderijen die dergelij-

ke boeken op doek vereeuwigen; beide kunstwerken zijn van de hand van de Meester van Het Gezicht op Sint-Goedele. Er lijken echter geen andere voorbeelden bewaard van boekjes die ook in gesloten toestand al een hart vormen. Het vervaardigen van een boek dat zowel gesloten als geopend op een overtuigende manier in de plooi van een hart valt, is bijzonder moeilijk – des te meer omdat de band bovendien zorgvuldig met fluweel werd bekleed. Elke boekbekleding wordt problematisch van zodra de omslag niet rechthoekig is. Het Chansonnier Cordiforme heeft evenwel vier ronde bogen en twee scherpe hoeken: een uitdaging van formaat.

Net als veel andere verluchte manuscripten uit die tijd werd het Chansonnier Cordiforme vervaardigd op zeer dun perkament, met precieze en nauwkeurig neergepende notenbalken die het totaalbeeld bevorderen. Op dezelfde manier werden ook de illustraties nauwkeurig op elkaar afgestemd, zodat een figuur met pijl en boog die naar links kijkt op fol. 3r een antwoord vindt in de figuur die naar rechts kijkt op fol. 3v. Een ander opvallend kenmerk is de tekstplaatsing: zo werd ook bij de lagere stemmen tekst genoteerd, wat bij andere liedboeken uit die tijd niet altijd het geval was.

Met zijn 43 composities ligt het handschrift qua omvang in de lijn van gelijkaardige eigentijdse chansonniers. Toch kan het manuscript strikt genomen geen ‘chansonnier’ genoemd worden: weliswaar hebben 30 werken Franse teksten, maar twaalf werden voorzien van een gebrekkig gekopieerde Italiaanse tekst; ééntje draagt zelfs een Spaanse tekst die de kopiist blijkbaar voor Italiaans heeft gehouden. Opmerkelijk is dat het net deze Italiaanse en Spaanse liederen zijn die zich aan het begin van het manuscript bevinden, ondanks de zichtbare moeite die de kopiist met deze talen ondervond. Het zijn enkele van de vroegste werken uit het chansonnier: mogelijk verzamelde Jean de Montchenu de composities tijdens zijn verblijf aan het pauselijk hof rond 1460.

Bovendien verraden veel van de Italiaanse liederen, in scherp contrast met de Franstalige, kenmerken van een ongeschreven of semi-geschreven traditie. *Ben lo sa Dio* werd overgeleverd in verschillende versies, die allemaal zijn terug te brengen tot dezelfde muzikale kern. Hetzelfde geldt voor *Perla mya cara*, al kreeg de enige andere overgeleverde kopie vrijwel geheel andere muziek. Door

hun meer eenvoudige uitwerking lijken ze zo verwant met de begeleide monodie die mondeling werd overgeleverd. *Dona gentile*, daarentegen, is een gesofisticeerd laat werk van Du Fay dat vermoedelijk omstreeks 1450 werd gecomponeerd.

De Franse chansons behoren tot de meest populaire uit hun tijd, zoals *De tous biens plaine*, *Ma bouche rit* en *Hélas, n'aray je jamais mieulx*. Andere liederen uit het manuscript zijn gebaseerd op laatmiddeleeuwse ‘evergreens’: *Ma bouche plaint* verwijst duidelijk naar *Ma bouche rit* en *Comme ung homme desconforté* parafraseert dan weer *Comme femme desconfortée* van Binchois.

Over de uitvoeringswijze van de chansons blijven academici en musici discussiëren. Daarom vindt Marc Lewon het interessant om verschillende mogelijkheden voor te stellen, gaande van a capella tot puur instrumentaal. Mengvormen zijn ook mogelijk, waarbij alle stemmen door de instrumenten worden verdubbeld, of een stem door instrumenten wordt begeleid.

Aletheia Vanackere
naar: David Fallows en Marc Lewon

30/04

Abdij van Park, kerk
20.30 u

Concertinleiding door David Burn, Abdij van Park, kerk (19.45 u)

Ensemble Leones

Els Janssens zang
Raitis Grigalis zang
Cyril Escoffier zang
Elizabeth Rumsey viola d'arco
Baptiste Romain vedel, lira da braccio
Marc Lewon luit, viola d'arco,
artistieke leiding

Onder leiding van Marc Lewon heeft het in oude muziek gespecialiseerde Ensemble Leones in de loop der jaren een uitstekende reputatie opgebouwd bij het publiek en de pers. De musici zijn zonder uitzondering specialisten die hun werk onderbouwen met een nauwkeurige kennis van de originele bronnen en een geïnternaliseerde vertrouwdheid met historische muziekstijlen, terwijl ze tegelijkertijd van hun concerten een virtuoze en levendige klankervaring maken.

Een van hun handelsmerken is de ontdekking van voorheen onbekende werken uit de middeleeuwen en de renaissance. Ensemble Leones brengt nieuwe esthetische accenten met baanbrekend werk en nieuwe interpretaties in hun concerten en veelgeprezen cd-opnames. In 2016 vielen ze in de prijzen bij de International Classical Music Awards.

www.leones.de

In het kader van het Strategisch Basisonderzoeksproject *New Perspectives on Medieval and Renaissance Courty Song*, gefinancierd door FWO.

Straight from the Heart Lieder uit het Chansonnier Cordiforme

Ma bouche rit

Johannes Okeghem (c. 1420-1497)

Fortune, par ta cruaulté (instrumentaal)

Vincenet (? - c. 1480)

Adieu vous dy

Anoniem

Chiara fontana

Anoniem

O pelegrina, o luce

Anoniem

Ma bouche plaint (instrumentaal)

Anoniem

Hélas, n'aray je jamais mieulx

Anoniem

Terriblement suis fortunée

Anoniem

Ben lo sa dio

Anoniem

Dona gentile

Guillaume Du Fay (1397-1474)

Comme ung homme desconforté

Anoniem

De tous biens plaine

Hayne van Ghizeghem (c. 1445-c. 1493)

Perla mya cara

Anoniem

L'autre jour, par ung matin

Anoniem

Ma bouche rit

Ma bouche rit et ma pensee pleure
Mon ouel s'esjoye et mon cuer maudit l'eure
Qu'il eut le bien qui sa sancté dechasse
Et le plaisir qui la mort luy pourchasse
Sans reconfort qui m'ave de ne sequeure

Ha cuer pervers faulsaire et mensongier
Dictes comment avés osé songier
De ainsi faulser ce qu m'avés promis

Puisqu'en ce point vous vous volés vengier
Pensés bien tost de ma vie abregier
Vivre ne puis au point ou m'avez mis

Vostre rigueur veult donques que je meure
Mais pitié veult que vivant je demeure
Ainsi meurs vif et en vivant trespasse
Mais pour celer le mal qui ne se passe
Et pour couvrir le deul ou je labeure

Ma bouche rit...

Adieu vous dy

Adieu vous dy l'espoir de ma jonesse
Adieu adieu le tresor de liesse
Helas adieu mon soulas et deduit
Adieu Dijon ou je me suis deduit
Esperant grace de ma chere maistresse

Quant vers vous n'ay plus sentier ne adresse
D'aulcung plaisir et puis que je vous lesse
Pour le present puisque ainsi suis reduit

Adieu vous dy...

Le departir de vous tant fort me blesse
Pour la grant joye donc j'ay trouvé largesse
Jouer galler tout le jour et la nuyt
Faire grant chere tousjours menant grant bruit
Mais maintenant puisqu'il fault que je cesse

Adieu...

Chiara fontana

Chiara fontana de belli costumi
Dentro la quale se vede ogne virtù
O clara luce del myo core tu
Sola my poy dare morte et salute

O pelegrina, o luce

O pelegrina o luce o clara stella
O solo specchio(so) in cui mia vita jace
Vidi quest'anima afflicta et tapinella
Che sol' per te languisse et se desface

Mijn mond lacht en mijn gedachten wenen,
mijn ogen verblijden zich en mijn hart vervloekt het uur
waarop het de weldaad genoot die zijn gezondheid sloop
en het genoeg kende dat de dood hem opjaagt,
zonder toeverlaat die mij helpt of steunt.

Ach, verdorven, vals en bedrieglijk hart,
zeg mij hoe gij er ooit van hebt durven dromen
de belofte die gij hebt gedaan te breken.

Daar gij u op dit punt wilt wreken,
overweeg dan om mijn bestaan vlug in te korten:
ik kan niet leven in de staat waarin gij mij bracht.

Uw erbarmen wil dus dat ik sterf,
maar uw hardvochtigheid verlangt dat ik in leven blijf.
Zo sterf ik levend en levend vind ik de dood.
Maar om de kwaal die niet overgaat te verbergen
en om de smart waarmee ik worstel te verhullen,

glimlacht mijn mond...

Ik zeg u vaarwel, hoop van mijn jeugd,
vaarwel, vaarwel, bron van geluk,
helaas, vaarwel, mijn soelaas en vreugde;
vaarwel, Dijon, waar ik vertoefde,
hopend op de gunst van mijn geliefde meesteres.

Wanneer ik geen weg naar u meer heb, noch toegang tot enig
plezier, en vermits ik u
momenteel verlaat omdat ik daartoe word verlaagd,

zeg ik u vaarwel...

U achterlaten kwetst mij zo diep
omdat ik zoveel vreugde heb geput
uit het spelen, dansen, dag en nacht,
grote sier maken met veel lawaai,
maar vermits ik nu moet stoppen,

zeg ik u vaarwel...

Heldere bron van hoofse zeden,
waarin elke deugd zichtbaar is,
o helder licht van mijn hart,
gij alleen kunt mij dood en redding brengen.

O wonder, o licht, o heldere ster,
o enige grondslag waarop mijn leven rust,
kijk neer op deze beklagenswaardige, ellendige ziel
die kapotgaat, smachtend naar jou alleen.

Hélas, n'aray je jamais mieulx

Helas n'aray je jamais mieulx
Seray je tousjours en tristesse
N'est il moyen que quelque adresse
Departist le deul de mes yeulx

Est il dit que mon adventure
Presente et dure
Me en tiegne la plus doloieuse

Faut il que tel meschef j'endure
Et vive et dure
Paine griefve et langoreuse

De ces meschefs me durent tieulx
La mort depressera en presse
Mon cuer qui de crier ne cesse
Piteusement ouvre les yeulx

Helas n'aray je...

Ben lo sa Dio

Ben lo sa Dio se sum vergine e pura
Che en ben fare spero
Che falsa infamia non remove el vero

Se jalousia (me) pon(e) falsa casone
Non posso contra la Fortuna rea

Altra vindicta non quero (che) rasone
Che la virtù serà l'eschusa mya

Ben que'l pensare dolore me sya
(El) no (se) passa (cussi) de legero
A tollere gran(do) suspecto del mal pensare

Ben lo sa Dio...

Manda chiarezza ho dio di tanto herrore
A chi a torto mal di me favella

Ma solo prego Dio justo seignore
Que abia pietà de me pura donzela

Se la natura e dio m'a fatto bella
Leva el sospetto fiero
Si ch'io non perda l'onor del mio impero

Ben lo sa Dio...

Dona gentile

Dona gentile he bella come l'oro
Che supra le altre portate corona
Come per l'universo se rasona
Datime secorso stela che yo no moro

Que più non stago en chesto purgatoro
Tranquillitate en ver di me Fortuna

Dona gentile...

Lasso yo sono de talle martyro
Che vivere non posso salvo en una
Che my trovo con voy clara luna
Per sempre servir' chello che yo adoro

Dona gentile...

Helaas, zal ik het dan nooit beter hebben,
zal ik altijd treurig zijn?
Is er geen manier of een weg
om de droefheid uit mijn ogen te wissen?

Moeten mijn voortdurende
en harde lotgevallen
tot gevolg hebben dat ik de droevigste van allen blijf?

Moet ik zo'n ongeluk verdragen
en tijdens mijn leven zware
en drukkende pijn dulden?

Dit onheil blijft mij kwellen.
De dood wil snel mijn mijn hart bedwingen,
dat onophoudelijk schreeuwt:
"Open je ogen".

Helaas, zal ik het dan nooit...

God weet goed dat ik een onschuldige maagd ben
die hoopt het goede te doen,
want valse laster verandert de waarheid niet.

Als jaloezie mij vals beschuldigt,
sta ik machteloos tegenover het kwade Lot.

Voor wraak zoek ik geen rechtvaardiging,
want deugdzaamheid zal mijn verdediging zijn.

Hoewel dit denkbeeld mij verdriet doet,
zal die grote achterdocht
niet zomaar uit de slechte gedachten verdwijnen.

God weet goed...

Geef duidelijkheid, o God, over deze dwaling
waardoor men ten onrechte kwaad van mij denkt.

Maar ik bid alleen tot God, de rechtvaardige Heer,
dat Hij medelijden heeft met mij, een onschuldig meisje.

Als de natuur en God mij mooi hebben geschapen,
neem dan de hoogmoedige verdenking weg,
zodat ik de waardigheid van mijn erfenis niet verlies.

God weet goed...

Edele vrouwe, zo mooi als goud,
die de anderen naar de kroon steekt,
waarover in het hele universum eensgezindheid bestaat,
kom mij te hulp, o ster, opdat ik niet sterf.

Opdat ik niet langer in dit vagevuur moet blijven,
wil het Lot om mijnentwil bedaren.

Edele vrouwe...

Ik ben het lijden zo moe
dat ik niet kan leven tenzij
ik bij u ben, stralende maan,
om altijd haar te dienen die ik aanbid.

Edele vrouwe...

De tous biens plaine

De tous biens plaine est ma maistresse
Chascum luy doit tribu de honneur
Car assovie est en valeur
Autant que jamais fut deesse

En la voiant j'ay tel lysse
Que c'est paradis en mon cuer

De tous biens...

Je n'ay cure d'aultre richesse
Sinon d'estre son serviteur
Et pour ce qu'il n'est rien meilleur
En mon mot porteray sans cesse

De tous biens...

Perla mya cara

Perla mya cara o dolce amore
Tu sey pyù bella (donna a ce) che dir non so
Sola regina del myo core

Tu sey madona la menta mya
Car de gran tempo dolce perla (mya) bella
Per te languisco he languiroye

*De volgende drie strofen zijn ontleend aan hetzelfde
gedicht van Leonardo Giustiniani, als aanvulling op
de strofen uit het Chansonier Cordiforme.*

Quanto seray più crudele
più t'amarò chè'l mio martire
per ti me pare zucharo e melle

Fuzi da mi si tu sai fuzire
stame inascosa pur si tu say
may non starò de ti servire

Io uedo bene che non so già
degno d'amare si centil fiore
nè di seruire a tanta beltà

Io sono ung picciol tho servitore
Ma tu sey degna a myo parere
D'altro gran(do) regno e gran(do) seignore

L'aultre jour, par ung matin

L'aultre jour par ung matin
Esbatre m'en aloye
Je trovay en mon chemin
Pastoure simple et coye
Qui chantoit et menoit joye
De ce qu'elle oyt chanter
Robinet en my la voye
La triory la virredon,
Falory dondaine

Je luy prins a demander
Pour tant que je l'amoye
Me vouldriés vous point amer
Et vostre je seroye
Mon flajol vous donneroye
Ce c'estoit vostre plaisir
Et de cuer je chanteroye
La triory...

Mijn meesteres is van alle goeds vervuld.
Iedereen moet haar eer betuigen,
want nooit was enige godin
zo volmaakt in deugd als zij.

Wanneer ik haar zie, ervaar ik zo'n vreugde,
dat er een paradijs is in mijn hart.

Van alle goeds...

Ik geef niet om enige weelde,
tenzij haar dienaar te zijn,
en omdat er geen betere keuze bestaat,
zal mijn leuze steeds zijn:

van alle goeds...

Dierbare parel, lieve schat,
je bent de mooiste vrouw op aarde,
jij, de koningin van mijn hart.

Je bent de heerseres van mijn geest:
geruime tijd al, fraaie parel,
smacht ik en dorst ik naar jouw liefde.

Ik min je nog meer als je wreed bent,
het lijden waarmee je mij kwelt
smaakt mij zo suikerzoet als honing.

Vlucht van mij weg, als je kunt vluchten,
mijd mij zo vaak als je dat kunt.
Ik zal je altijd blijven dienen.

Ik weet best dat ik het niet waard ben
zo'n edel schepsel te beminnen,
of zulk een mooie vrouw te dienen.

Ik ben je nederige dienaar,
jij bent bestemd voor, dat besef ik,
de vorst van een groot koninkrijk.

Onlangs op een morgen,
ging ik vertier zoeken.
Ik vond op mijn pad
een eenvoudig, bedaard herderinnetje
dat zong, en zich vermaakte
omdat zij het gezang hoorde
van Robinet toen hij langskwam:
"La triory, lauvredon,
falory dondaine."

Ik kwam op het idee haar te vragen,
omdat ik van haar hield:
"Zou je me niet willen beminnen?
En ik zal van jou zijn
en je kan mijn fluit krijgen
mocht je daar zin in hebben.
En van harte zal ik zingen:
La triory..."

Par ma foy mon bel ami
Amer ne vous pourroie
Ne tous le galans aussi
Du pais de Savoye
Voicy Robin qui me esjoye
De son flajolet joly
Veult jouer par sa montjoye
La triory...

"Voorwaar mijn goede vriend,
jou kan ik niet beminnen,
en alle andere rokkenjagers evenmin
uit de streek van Savoie.
Daar komt Robin, mijn lief,
op zijn mooie fluit,
wil hij spelen voor zijn genoegen:
La triory..."

2/05

Huelgas Ensemble

Abdij van Park, kerk, 20.30 u
Concert

Franco-Vlaamse polyfonie in Europa

Polyfonie: een Europese taal

Het is een opmerkelijk verschijnsel dat de vocale polyfonie in heel Europa vanaf circa 1400 tot het einde van de zestiende eeuw werd gedomineerd door meer dan 200 Franco-Vlaamse componisten en zangers. Zij waren allen afkomstig uit een relatief klein gebied: van het zuiden van het huidige België (Henegouwen en Zuid-Vlaanderen) tot het noorden van Frankrijk (Artesië en Picardië).

De belangrijkste economische, politieke en culturele centra van Europa beschikten over muziekkapellen die grotendeels werden bevolkt door zangers, kapelmeesters en componisten uit deze Frans-Vlaamse regio. Daartoe behoorden onder meer de Habsburgse hoven van Wenen, Praag en Madrid (El Escorial), de pauselijke kapellen in Rome, het Bourgondische hof, dat van de Franse koningen, uiterst rijke en invloedrijke Italiaanse adellijke families (de De' Medici in Firenze, de Este's in Mantua en Ferrara, en de Sforza's in Milaan), het Beierse hof in München (muzikaal gezien een van de rijkste van Europa), het Hongaarse hof van Matthias Corvinus, en nog vele andere. Iedereen had de beroemde Franco-Vlaamse componisten en hun nieuwe werken op het oog.

Deze composities – missen, motetten, chansons en madrigalen – werden geschreven in een virtuoze contrapuntische stijl, waarin elke stem een melodisch en ritmisch onafhankelijke lijn heeft. Het aantal stemmen (drie tot negen) en hun vaak adembenemende samenklank werd de meest begeerde muziekstijl in Europa bij het aanbreken van de middeleeuwen en gedurende de hele renaissance.

De Italiaanse humanist Ludovico Guicciardini, woonachtig te Antwerpen, schreef in 1567 in zijn boek *Descrittione di tutti i Paesi Bassi* het volgende over de Franco-Vlaamse musici:

Hier wonen de echte meesters van de muziek die zij vervolmaakt hebben... en zij zijn terug te vinden in alle Hoven van de Christelijke Vorsten ... zoals Josken de Prez, Obrecht, Ockeghem ... die al overleden zijn, maar de volgenden leven nu nog: Cypriaen de Rore, Lassus, Monte... zij zijn in de ganse wereld beroemd en worden zeer geëerd.

Ook vandaag, zo'n vijf eeuwen later, is de renaissancepolyfonie een Europese taal die alle grenzen en culturen overstijgt. Polyfonie verbindt.

Paul Van Nevel

2/05

Abdij van Park, kerk
20.30 u

Concertinleiding door Lothar Peirsman, Abdij van Park, kerk (19.45 u)

Huelgas Ensemble

Nadia Lavoyer cantus
Malwine Nicolaus cantus
Dorothea Jakob cantus
Tessa Roos cantus
Paul Bentley-Angell tenor
Daniel Thomson tenor
Loïc Paulin tenor
Achim Schulz tenor
Tom Phillips tenor
Hidde Kleikamp bariton
Frederik Sjollema bariton
Tim Scott Whiteley bassus
Paul Van Nevel artistieke leiding

Al meer dan vijftig jaar is Huelgas Ensemble een van de meest gelauwerde ensembles gespecialiseerd in de uitvoering van polyfone muziek uit de middeleeuwen en renaissance. Het ensemble is internationaal bekend om zijn originele programmering van veelal onbekende werken. De invalshoeken die het hanteert en zijn intonatiezuiverheid blijven het publiek enthousiasmeren.

De historisch geïnformeerde interpretaties worden bepaald door een gedegen kennis van de esthetische opvattingen van de muziek- en zangpraktijk van de middeleeuwen en renaissance. Stemmen in pers en media loven steeds weer de spontane levendigheid en de buitengewone helderheid waarmee het Huelgas Ensemble zijn repertoire brengt en waarmee het voortdurend nieuwe normen vestigt. Precies deze muzikale kwaliteiten maken dat meer en meer hedendaagse componisten het ensemble vragen om hun werken uit te voeren.

Het Huelgas Ensemble treedt op in tal van internationaal befaamde muziekcentra. Het is ook regelmatig te gast op belangrijke oudemuziekfestivals, waar het dan vaak optreedt in zijn 'natuurlijke omgeving' van eeuwenoude kapellen, kerken en kloosters. Op die manier bouwt het een interdisciplinaire brug tussen polyfone muziek en architectuur. Het ensemble ontving al tal van prijzen voor zijn cd-opnames. In 2025 werd het bekroond met de prestigieuze *OPUS KLASSIK Choral Recording of the Year* voor de cd-opname *Max Reger: Melancholy (Vocal Works)*.

www.huelgasensemble.be

Franco-Vlaamse polyfonie in Europa

Locutus est Dominus, à 9

Jean Lhéritier (c. 1480-na 1551)

Missa Ave regina caelorum - Agnus Dei, à 4

Guillaume Du Fay (1397-1474)

Petit coeur franc, à 8

Jean Larchier (fl. ?1543-55)

Calami sonum ferentes, à 4

Cipriano de Rore (1515/16-1565)

Ma douce amour, à 3

Johannes Symonis Hasprois (fl. 1378-1428)

Lamentatio in coena Domini, primo lectio, à 4

Antoine de Févin (c. 1470-c. 1511)

Qui ne regrettoit le gentil Févin, à 4

Jean Mouton (voor 1459-1522)

Sustinuimus pacem, à 6

Pierre de Manchicourt (c. 1510-1564)

Mais qui pourrait être celui?, à 4 & 6

Orlandus Lassus (c. 1532-1594)

Vox in Rama audita est, à 5

Giaches de Wert (1535-1596)

Missa In mynen sin - Agnus Dei, à 4

Alexander Agricola (c. 1445-1506)

Cigne je suis de candeur, à 3 & 5

Claude Le Jeune (c. 1530-1600)

Locutus est Dominus

Locutus est Dominus ad Moysen dicens
Descende in Egiptum et dic Pharaoni
Ut dimittat populum meum
Clamor filiorum Ysrael
Venit coram me

Missa Ave regina caelorum - Agnus Dei

zie p. 28

Petit coeur franc

Petit coeur franc prens ton plaisir
En esperance car la belle
Que te fait doloieux
Te veulx donner allégeance

Calami sonum ferentes

Calami sonum ferentes siculo levem numero
Non pellunt gemitus pectore ab imo nimium graves
Nec constrepente sunt ab Aufido revulsi
Musa quae nemus in colis Sirmionis amoenum
Reddita qua lenis Lesbia dura fuit
Me adi recessu principis mei tristem
Musa deliciae tui Catulli
Dulce tristibus his tuum iunge carmen avenis

Ma douce amour

Ma douce amour je me doy ben complaindre
Quant je ne puis avoyr soulas ne joye
De vous que j'ai amé tous dis sans faindre
Et ameray quoy qu'avenir m'en doye
Tant con vivray las or n'est bien que j'aye
Quant je ne voy vo gente pourtraiture
En qui je pren ma douce noureture

Et si ne fay fors que plourer et playndre
Et nuit et jour panser comant revoie
Vostre gent corps que diex me grante estrayndre
Mais ce ne puet estre par nulle voie
Si ne puis mais s'ainsi souvent m'anoie
Quant se loing sui de vo belle figure
En qui je pren ma douce noureture

Lamentatio in coena Domini

Aleph quomodo sedet sola civitas plena populo
Facta est quasi vidua domina gentium
Princeps provinciarum facta est sub tributo

Beth plorans ploravit in nocte
Et lachryme eius in maxillis eius
Non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius
Omnes amici eius spreverunt eam et facti sunt ei inimici

Hierusalem convertere ad Dominum Deum tuum

De Heer sprak en zei tot Mozes:
“Ga zuidwaarts naar Egypte en zeg aan de Farao
dat hij mijn volk moet laten gaan.”
De luide roep van de zonen van Israël
heeft mij bereikt.

Klein dapper hart, schep vreugde
in de hoop, want de mooie vrouw
die je kwelt,
wil jou verlichting schenken.

De rieten, die zoals in Siciliaanse melodieën een lichte klank
produceren, verjagen niet de al te diepe zuchten van mijn hart,
en al evenmin heeft de kabbelende Aufidus ze laten verdwijnen.
Muze, die in de lieflijke bossen van Sirmio verblijft,
waar 't wrede hart van Lesbia zachter werd,
kom me bezoeken, want de afwezigheid van mijn heer bedroeft me zeer.
Muze, vreugde van uw Catullus,
voeg uw zachte gezangen bij de trieste klanken van deze herderspijpen.

Mijn zoete lief, ik moet mij wel beklagen
als ik troost noch vreugde mag ontvangen
van u, die ik altijd oprecht heb bemind,
en zal blijven beminnen wat dat mij ook moge brengen,
zolang ik leef. Ach, is er nu niets goeds dat ik heb,
als ik niet uw lieve gelaat zie,
dat aangenaam voedsel is voor mijn liefde.

En dus doe ik niets dan wenen en weeklagen
en dag en nacht bedenken hoe ik uw mooie lichaam
weer kan zien; moge God geven dat ik het kan omhelzen.
Maar dat zal zeker niet gebeuren, dus kan ik
er niet meer tegen dat ik zo vaak verdrietig ben
als ik zo ver ben van uw schoonheid,
dat aangenaam voedsel is voor mijn liefde.

Aleph. Hoe zit ze nu eenzaam, de stad die gonsde van het volk;
ze werd als een weduwe, de heerseres over de volken;
de vorstin van wingewesten werd zelf schatplichtig.

Beth. Ze huilt en jammert in de nacht,
en tranen rollen over haar wangen;
niemand is er om haar te troosten, onder allen die haar lief waren;
al haar vrienden versmaden haar en zijn haar vijanden geworden.

Jeruzalem, bekeer u tot de Heer uw God.

Qui ne regrettoit le gentil Févin

Qui ne regrettoit
Le gentil Févin
Tres habile estoit
Si doux et begnin
Dont en nostre endroit
Prions de cueur fin
Qu'en paradis soit
Ou souvent pensoit
Parvenir enfin

Sustinuimus pacem

Sustinuimus pacem et non venit
Quaesivimus bona et ecce turbatio
Cognoscimus Domine peccata nostra
Non in perpetuum obliviscaris nos

Nos alium deum nescimus praeter Dominum
In quo speramus qui non despiciet nos
Nec amovebit salutem a genere nostro
Fiat pax in virtute tua

Cantus firmus

Da pacem Domine in diebus nostris

Mais qui pourrait être celui?

Mais qui pourroit être celui
Qui me fait chercher mon oyseau
Est ce point ce meschant daluy
C'est un faux petit larronneau
Il me fait à tout cous chercher
Tout cela qu'il me peut cacher
Qui me la pris qu'il le remette ou il la pris

Si mon gentil Francin sçavoit
Qui ma fait un si lache tour
M'avoir prins ce qui nous avoit
Enflammé tout le coeur d'amour
Et qui nous a par ses doux chants
Retins cent fois emmy les chams
Qui me la pris qu'il le remette ou il la pris

Helas mon Francin mon mignon
Je crain et me doute bien fort
Que nostre petit compagnon
N'ait enduré un grand effort
Car j'ay veu nostre gros chat roux
Qui le guignoit a tous les coups
Qui me la pris qu'il le remette ou il la pris

Vox in Rama audita est

Vox in Rama audita est
Ploratus et ululatus multus
Rachel plorans filios suos
Et noluit consolari quia non sunt

Missa In mynen sin - Agnus Dei

zie p. 28

Wie treurde er niet om
de edele Févin?
Hij was zeer bekwaam,
zo vriendelijk en welwillend
dat wij,
met een geroerd hart, bidden
dat hij in het paradijs mag zijn,
dat hij vaak dacht
uiteindelijk te bereiken.

We verlangden naar vrede, maar die kwam niet:
We hebben het goede nagestreefd, maar zie: we kregen verwarring.
We hebben tegenover de Heer onze zonden bekend.
Vergeet ons niet in der eeuwigheid.

Wij kennen geen andere God dan de Heer,
wij vestigen onze hoop op hem die niet op ons neerkijkt
en ons volk zijn redding niet onthoudt.
Laat er vrede zijn dankzij uw kracht.

Heer, breng vrede in onze tijd.

Maar wie zou het kunnen zijn
die me naar mijn vogel laat zoeken?
Is het niet die gemene ekster?
Het is een valse kleine dief,
die me overal laat zoeken
naar alles wat hij voor me kan verbergen.
Wie hem ook heeft meegenomen, dat hij hem terugbrengt.

Als mijn lieve Francin wist
wie zo'n gemene streek heeft uitgehaald,
door weg te nemen wie
onze harten met liefde vervulde,
en wie ons met zijn zoete liedjes
honderdmaal betoverde te midden van de velden.
Wie hem ook heeft meegenomen, dat hij hem terugbrengt.

Helaas, mijn Francin, mijn lieveling,
ik vrees en vermoed sterk
dat onze kleine metgezel
een zware beproeving heeft doorstaan,
want ik zag onze grote rosse kat
hem bij elke bocht besluipen.
Wie hem ook heeft meegenomen, dat hij hem terugbrengt.

Er is een stem gehoord in de woestijn,
evenals geween en geklaag.
Rachel weent om haar kinderen
en ze kan niet worden getroost, want ze zijn niet meer.

Cigne je suis de candeur

Cigne je suis de candeur
Cigne je meurs et languis
Vostre louange chantant
Pres de meandr'en Azi
Hante toujours un oyseau blanc
De pénage par tout sans tache
Dont la blancheur semble
Ma nêtte candeur

Cigne je suis...

Donque ce gentil oyseau
Quand ce cognoit avancé
Pres de sa mort atendû'
Tant de mourir li chaut peu
Fait d'une douce chanson tout le rivage
Tortu en se mourant retentir

Cigne je suis...

Ik ben een blanke zwaan,
ik sterf een zwanendood, en verkwin
terwijl ik uw lof zing.
Bij de Meander in Azië
vertoeft altoos een vogel,
met witte veren bekleed,
onbevlekt, wiens blanke glans
mijn onschuld weerspiegelt.

Ik ben een blanke zwaan ...

Wanneer dan deze nobele vogel
zijn ondergang nabij weet
en de dood hem besluipt,
laat zijn einde hem zo onberoerd
dat hij stervend een zacht lied
langs de bochtige oever doet weerklinken.

Ik ben een blanke zwaan ...

Alamire Foundation Editions

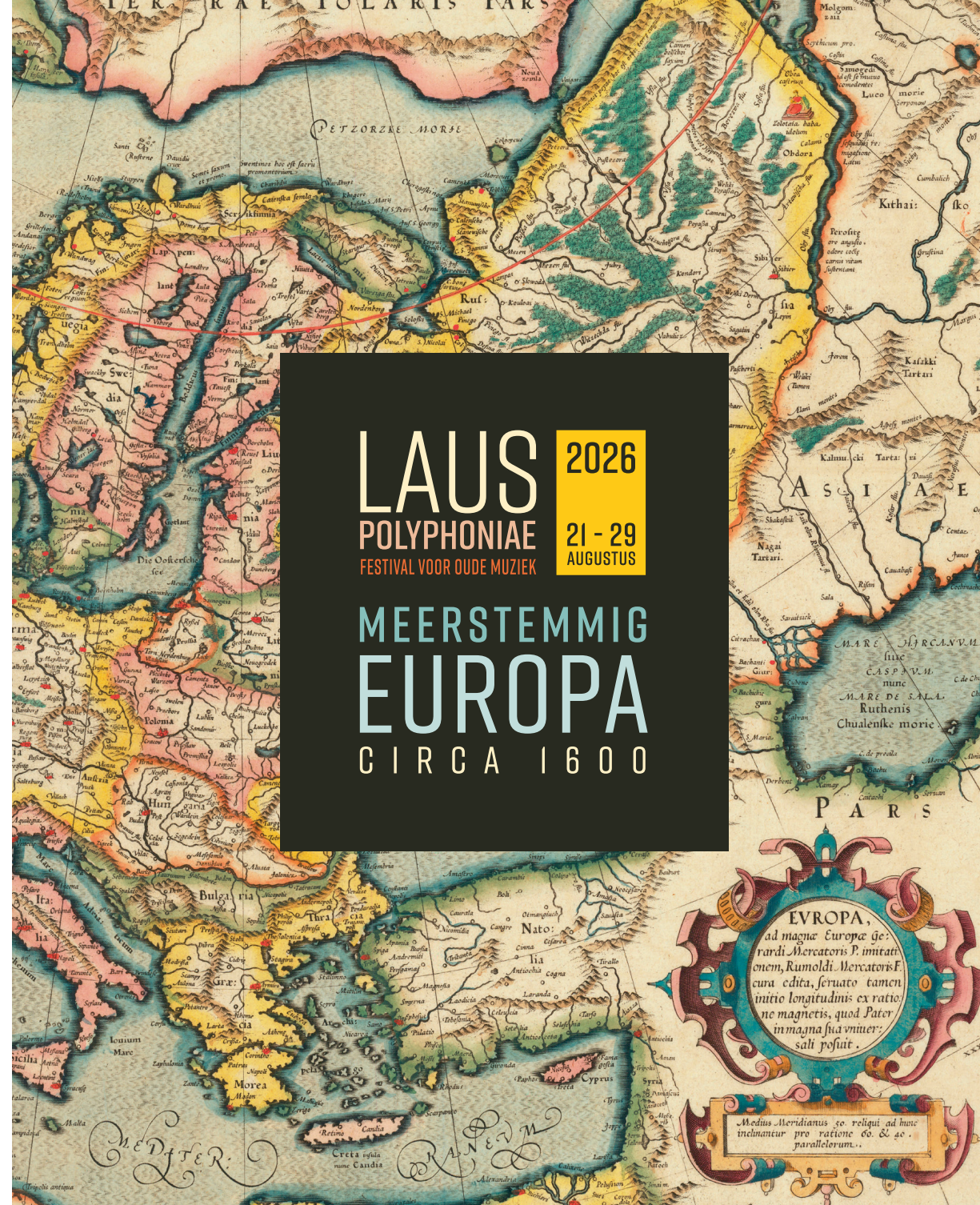
Vuur, beweging en transformatie liggen aan het hart van deze gloednieuwe opname. *Flamboyance* dompelt de luisteraar onder in het levendige muzikaal erfgoed van de veertiende en vijftiende eeuw, toen de Europese cultuur – net als de flamboyante gotische architectuur – kleur, intensiteit en uitbundigheid omarmde. Dit programma beslaat meer dan een eeuw, van het vroege Italiaanse *Trecento* tot het begin van het Bourgondische tijdperk, en volgt hoe polyfonie zich ‘als een lopend vuurtje’ verspreidde tussen noord en zuid, religieus en profaan, hof en kapel.

Motetten, chansons, madrigalen, dansen en religieuze werken van Landini, Ciconia, Du Fay, Binchois en hun tijdgenoten illustreren een steeds evoluerend repertoire waarin devotie en passie, intellect en pracht en praal naast elkaar bestaan. Uitgevoerd door Sollazzo Ensemble, voor deze productie binnen de reeks *Alamire Foundation Editions* uitgebreid tot wel twintig musici, wordt deze muziek gepresenteerd op een manier die doet denken aan vorstelijke banketten en ceremoniële contexten. In plaats van de late middeleeuwen te behandelen als een ver historisch tijdperk, nodigt de opname de luisteraar uit om deze klanken te ervaren als een levendige, bruisende muzikale wereld.

Deze productie kwam tot stand op initiatief van de Alamire Foundation in het kader van de festiviteiten rond 600 jaar Leuvense Universiteit.

Vanaf 1 mei 2026 beschikbaar.

Meer informatie op alamirefoundation.org/nl/output/publicaties.

Rond 1600 staat het muziekleven in Europa onder hoogspanning. Een krachtveld van vonkjes is het, met stijlen die elkaar overlappen, tradities die verschuiven en componisten die experimenteren zonder het verleden los te laten. Renaissance en barok jagen elkaar voortdurend aan in een wereld waar naast culturele ook geografische grenzen vervagen. Laus Polyphoniae 2026 verkent dit meerstemmige continent met muziek die schuurt, verrast en vaak opvallend modern klinkt. Kom en stippel uw eigen luisterpad uit langs festivallevelingen zoals o.a. Collegium Vocale Gent, Stile Antico, Vox Luminis, Paul O'Dette, Huelgas Ensemble, The Gesualdo Six en New York Polyphony maar ook langs festivaldebutanten als Ensemble Irini, Près de votre oreille, Les Meslanges of Tenebrae – eindbestemming: euforie!

Info & tickets: www.amuz.be

Partners

Alamire Foundation

De Alamire Foundation, Centre of Excellence voor het Muzikale Erfgoed uit de Lage Landen, werd in 1991 opgericht als een samenwerkingsverband tussen KU Leuven (Onderzoeksgroep Musicologie) en Musica Impulscentrum. De organisatie stelt zich tot doel hoogkwalitatief onderzoek naar het muziekleven in de Lage Landen tot ca. 1800 te voeren, te stimuleren en te coördineren. Daarnaast is er aandacht voor de lokalisatie, inventarisatie en conservatie van het muzikaal patrimonium in Vlaanderen en voor de ontsluiting van dit vaak onbekend erfgoed voor een zo breed mogelijk publiek. Vandaag is de Alamire Foundation dankzij het Alamire Digital Lab, het Alamire Sound Lab en zijn expertisecentra – het Huis van de Polyfonie, de Library of Voices en het Alamire Study Centre – meer dan ooit een dynamisch *centre of excellence* met internationale uitstraling.

www.alamirefoundation.org
tel. 016 37 24 46

30CC

Met vier zalen, 1647 zitplaatsen en jaarlijks ruim 170.000 bezoekers is 30CC het grootse cultuurhuis van Leuven en regio. 30CC is sterk in het tonen van podiumkunsten. Traditiegetrouw vind je bij ons een kwalitatief aanbod klassieke en niet-klassieke muziek, theater, jazz, literatuur, circus en kinderkunsten. We empoweren lokaal Leuvens talent maar werken evengoed met internationaal gerenommeerde artiesten. Naast een kwalitatief en internationaal programma, willen we onze werking ook in het hart van de samenleving plaatsen. We zijn een open huis voor jongeren, amateurverenigingen, senioren, gezinnen, kortom iedereen die cultuur wil beleven. Het ‘ontmoeten’ is een cruciaal onderdeel van ons cultuurhuis. Dit doen we in drie lijnen: “Schoonheid en troost”, “Democratie en burgerschap” en “het cultuurhuis als toekomstlab”.

30CC.be
tel. 016 27 40 00

Abdij van Park

De Abdij van Park is een 42 hectare grote, groene oase aan de stadsrand van Leuven en een van de best bewaarde kloostercomplexen met alle elementen van een abdij uit het ancien régime. Om dit unieke, historische geheel niet verloren te laten gaan, sloot de norbertijnen-gemeenschap in 2003 een erfpachtovereenkomst af met de Stad Leuven. De site werd opgedeeld in zones met aangepaste herbestemming. Zo werden de voormalige Mariapoort en Norbertuspoort gerestaureerd en als het Huis van de Polyfonie en de Library of Voices in gebruik genomen door de Alamire Foundation. In 2020 is daar het Gastenkwartier aan toegevoegd. Andere blikvangers zijn de abdijkerk, het Wagenhuis (Kerk in Nood) en PARCUM, Dialoogmuseum voor religie, kunst en cultuur. Voor het beheer van de abdij richtte de Stad Leuven in 2017 de bvba Erfgoedsite Abdij van Park op, een dochterfiliaal van het Autonoom Gemeentebedrijf Stadsontwikkeling Leuven. Het geheel van de abdij wordt thans door de Stad Leuven gerestaureerd, met belangrijke steun van de Vlaamse overheid.

abdijvanpark.be
tel. 016 27 44 80

Praktische informatie

Tickets

30CC / Ticketbalie, Bondgenotenlaan 21 - 3000 Leuven
open: woensdag: 11-17 u / zaterdag: 11-13 en 13.30-17 u
Tickettelefoon: 016 27 40 00

open: woensdag & donderdag: 11-17 u / zaterdag: 11-13 en 13.30-17 u

Online via www.30CC.be

Concertbalie: 45 minuten voor aanvang van de voorstelling kunnen op de concertlocatie tickets worden aangekocht.

Meer info over Passie van de Stemmen

www.alamirefoundation.org
contact@alamirefoundation.org
Telefoon: 016 37 24 46

www.30CC.be
info@30CC.be
Telefoon: 016 27 42 40

samenstelling en redactie

Bart Demuyt
Annick Dumalin
Ann Kelders
Robrecht Penders
Aletheia Vanackere
Iwein Van Bouwelen

eindredactie

Bart Demuyt
Aletheia Vanackere

curator festival

Bart Demuyt

medewerkers

Johan Abts
Stratton Bull
David Burn
Antonio Chemotti
Staf Deckers
Bart Demuyt
Annick Dumalin
Elene Kadagidze
Ann Kelders
André Kockaerts
Pieter Mannaerts
Lothar Peirsman
Robrecht Penders
Jan Tambuyser
Aletheia Vanackere
Michael Vandebroek
Guy Vermeylen
Iwein Van Bouwelen
Barbara Van den Abeele
Stefan Van Lani
Technische ploeg 30CC

vertalingen

Ann Kelders
AMUZ (Festival van Vlaanderen Antwerpen)

met dank aan

AMUZ (Festival van Vlaanderen Antwerpen)
Kerkfabriek Sint-Jan-Evangelistkerk Abdij
van Park
Kerkfabriek Sint-Pieterskerk
Paters norbertijnen
Erfgoed site Abdij van Park

cover

© Alamire Foundation,
Facsimile door Vicent Garcia Editores (Valencia,
2007) van BnF, Rothschild 2973 (979 a) /
Chansonnier Cordiforme

druk

Drukkerij Lamine, Herent

verantwoordelijke uitgever

Bart Demuyt
Abdij van Park 1, 3001 Leuven
wettelijk depotnummer: D/2026/12.118/1

Een initiatief van

Met dank aan onze mecenasen, subsidiënten en partners

